

प्रमुख व्यवस्थापक
विद्यासागर रञ्जित
फोन: ४२५ ८९५५

व्यवस्थापकहरू
चिनीकाजी महर्जन
फोन: ४२५ ३१८२
ज्ञानेन्द्र महर्जन
फोन: ४२७ ६९०८

सह-व्यवस्थापक
धुवरत्न स्थापित

सम्पादक
भिक्षुणी वीर्यवती
फोन: ४२५ ९४६६

प्रधान सम्पादक
भिक्षु अश्वघोष महास्थविर
४२५९११० (संघाराम विहार, ढल्को)

प्रकाशक र विशेष सल्लाहकार
भिक्षुणी धम्मवती
फोन: ४२५ ९४६६

कार्यालय
धर्मकीर्ति बौद्ध अध्ययन गोष्ठी
धर्मकीर्ति विहार
श्रीघः टोल

पोष्ट बक्स नं. ४९९२
काठमाडौं
फोन: ४२५ ९४६६

बुद्ध सम्बत् २५५४
नेपाल सम्बत् १९३०
इस्वी सम्बत् २०१०
विक्रम सम्बत् २०६७

विशेष सदस्य	रु. १०००/-
वाषिर्क	रु. ७५/-
यस अङ्को	रु. १०/-

धर्मकीर्ति
(बौद्ध मासिक)

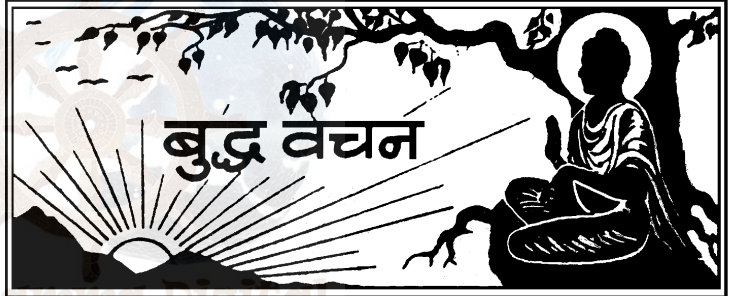
THE DHARMAKIRTI
A Buddhist Monthly
24th AUGUST 2010

वर्ष- २८

अङ्क- ४

गुणुन्दि

भाद्र २०६७

सेवा सत्कार गर्न शिपालु भई असल आचरणले युक्त हुन सकेमा आनन्दितभई दुःख अन्त्य गर्न सक्षम हुनेछ ।

हे भिक्षुहरू ! फूलको वृक्षबाट पुराना ओइलिएका फूलहरू सबै झरेर गए जस्तै तिमीहरूले पनि आफू भित्र रहेका राग, द्वेषरूपी क्लेशहरूलाई झारेर पठाउनु ।

आफ्नो शरीर (काय) शान्त, वचन र मन शान्त राखी ध्यानलेयुक्त भई संसारिक भोग-विलासलाई त्याग्नसक्ने भिक्षुलाई "उपशान्त व्यक्ति" भनिन्छ ।

■ सम्पादकीय ■

बुद्धको बारेमा बुझ्नुपर्ने कुरा

भगवान् बुद्ध नेपालमा जन्मनुभयो । तसर्थ हामी नेपालीले उहाँको विषयमा जान्नु, बुझ्नु अत्यावश्यक छ । बुद्धलाई चिन्न त्यति सजिलो भने छैन । उहाँ भगवान् बुद्धले नै भन्नुभएको थियो—

“बुद्धले मात्र बुद्धलाई सही रूपले चिन्न सक्दछ ।”

तैपनि पालि साहित्यको आधारमा हामीले पनि भगवान् बुद्ध सम्बन्धी केही कुरा बुझ्ने प्रयत्न गरौं ।

सिद्धार्थ कुमारलाई के कुराको दुःख थियो र ? केही कमी थिएन उहाँको जीवनमा । राम्रो सुविधाले भरपुर दरवार थियो । यशोधरा जस्ती सुन्दरी श्रीमती थिइन् । सेवामा खटिएका सेवक सेविकाहरू प्रशस्त थिए । तैपनि उहाँको मनले सुखको अनुभव गर्न सक्नुभएन । यहाँनेर सिद्धार्थ कुमारले सन्तोषको अनुभव गर्न सक्नुभएन भन्नुको तात्पर्य आजभोलिका मानिसहरूलाई जस्तो जति भएपनि नपुग्ने असन्तोषीपना बानीले उहाँको मनमा दुःख दिएको भन्न खोजिएको होइन । सिद्धार्थ कुमारले प्राप्त गरिराख्नु भएको भौतिक सुख, सुविधाहरू मध्ये न्यूनतम सुख, सुविधा पनि जनताहरूलाई परिपूर्ण नभइरहेको देखेर उहाँलाई सन्तोष नभएको थियो । त्यति मात्र होइन दरवारमा बसेर जनताको सेवा गर्न नसकिने मात्र होइन मानिसहरूलाई भौतिक सुख सुविधाको साथसाथै आध्यात्मिक सुख (मानसिक सुख) पनि अत्यावश्यक भएको देख्नुभयो । यो सुख प्राप्त गर्नको लागि ज्ञानको खोजी गर्नुप्यो भनी उहाँले २९ वर्षको उमेरमा भरखर जन्मेका आफ्ना नावालक छोरा र श्रीमतीलाई नचाहँदा नचाहँदै त्यागी दरवारबाट निस्कनुभयो ।

सुखमय जीवनको बारे त उहाँलाई प्रशस्त अनुभव थियो नै । तर दुःखमय जीवनको भने पटककै अनुभव थिएन । त्यसैले जनजीवनको वास्तविक अवस्था कस्तो रहेछ भन्ने कुराको जानकारी प्राप्त गर्नको लागि उहाँले भिक्षाटन गरी जनताहरूको खाना चाखेर हेर्नुभयो । यसरी साधारण खाना खाँदा पहिला त उहाँलाई वाक्वाकी लागी निम्न गाहारो परेको थियो । यस्तो अवस्थामा उहाँले आफूलाई यसरी अर्ति दिनु थाल्नुभएको थियो—

“जनताको सेवा गर्नका लागि बहुजन हित र सुखको लक्ष बोकी दरवार त्यागेर आएको कुरा बिस्यौं ?”

त्यसपछि उहाँले अनुभव गर्नुभयो— “जनताको जीवन र दरवारीया जीवनमा धेरै फरक रहेछ । पेटभरी पनि खान नपाइरहेका मानिसहरू धेरै रहेछन् । यो कुरालाई विचार गर्नुभई सिद्धार्थ कुमारले पनि पेटभरि खाना नखाईकन अनुभव गर्ने विचारले खाना अलि अलि गर्दै कम खान थाल्नुभयो । त्यतिमात्र होइन भोकभोकै निराहार रहेर धर्मचर्या गरिरहेका व्यक्तिहरूको पनि संगत गरी भोकै रही जीवनयापन गर्न थाल्नुभयो । यसरी अनुभव वटुल्दै जाँदा पनि दुःखको कारण र आध्यात्मिक उन्नति विषयमा मार्ग पत्ता लगाउनसक्नु भएन । खाना नखाइकन जीवनयापन गरेको कारणले उहाँको चिन्तन शक्तिमा न्हास हुँदै गएको अनुभव गर्न थाल्नुभयो । त्यतिमात्र होइन उहाँले यो अवस्थामा पुग्नुहुँदा केको लागि दरवार त्याग गरेको हो भन्ने सत्यतथ्य कुरा र लक्ष समेत

बिसन्तुभयो । जब अलि-अलि होश फर्क्यो, तब उहाँले बुझ्नु थाल्नुभयो— “भोक भोकै अर्थात् निराहार रही शरीरलाई कष्ट दिँदैंमा ज्ञान प्राप्त हुने रहेनछ, यो बाटो ठीक रहेनछ ।”

त्यसैले सिद्धार्थ कुमारले फेरि अलि-अलि गर्दै आहार सेवन गरी आफ्नो शरीरलाई तन्दुरुष्ट पार्नुभयो । अनि बुद्धगयाको एउटा पिपल वृक्ष मुनि बसी आनापान स्मृति (श्वास भित्र र बाहिर गएकोलाई मनले हाँशीयारीपूर्वक हेरिरहने) ध्यान गर्नुभयो । यस ध्यानमा खारिँदै जानुभएपछि उहाँले आफूले आफैँलाई चिन्ने प्रयत्न गर्नुभयो । यस अभ्यासलाई निरन्तर जारी राख्दा-राख्दै उहाँलाई विभिन्न ज्ञानहरू यसरी बोध हुन थाले— “संसार दुःखको घर हो । दुःखका कारणहरू के-के हुन् भन्ने कुरा कसैलाई थाहा छैन र थाहा पाउनका लागि कसैले आवश्यक प्रयत्न पनि गर्न सकेका छैनन् । जति भएपनि नपुग्ने असन्तोषी बानी नभएको भए दुःख हुने नै थिएन । दुःख अन्त्य हुने ज्ञानमार्ग नै आर्य अष्टाङ्गिक मार्ग हो, जसलाई आठवटा उत्तम बाटोको रूपमा लिन सकिन्छ । त्यसमध्ये पहिलो बुँदा हो, सम्यकदृष्टि अर्थात् सही समझदारी । यसको लागि मन शुद्ध हुनुपर्छ आदि-आदि ।”

यी ज्ञानवर्द्धक कुराहरू बुझिसकेपछि सिद्धार्थको मनमा प्रज्ञा चक्षु उदय हुन थाल्यो । अर्थात् पहिले नभएको ज्ञान उदय भएपछि उहाँको मन आनन्द हुन थाल्यो । आफूले चिताएको ज्ञान पत्ता लागेपछि उहाँको अनुहार उज्यालो हुन थाल्यो । कुनै पनि घटना घटनको लागि हेतु अर्थात् कारण चाहिन्छ भन्ने कुरा पनि बुझ्नुभयो । यसरी बोध हुने शक्ति प्राप्त भएपछि सिद्धार्थलाई बोधिज्ञान प्राप्त भयो । त्यहीबेला देखि सिद्धार्थ गौतम बुद्धको नामले प्रशिद्ध हुनुभयो । यो घटना वैशाख पूर्णिमाको दिन घटेको थियो ।

आफूले ज्ञान, लाभ गर्नुभएपछि उहाँले सबभन्दा पहिला आफूले जुन वृक्ष मुनि बसी ज्ञान प्राप्त गर्न सफल हुनु भएको थियो, उक्त बोधिवृक्षको गुण स्मरण गरी यसरी पूजा गर्नुभएको थियो— “तिस्रो छाँयामा बसेर मैले चिताएको ज्ञान प्राप्त गरेँ । बोध हुने शक्ति प्राप्त गरेँ ।”

यसरी बोधिवृक्ष प्रति कृतज्ञता प्रकट गर्नुभई यस जगतका प्राणीहरूलाई पनि अरूले आफूलाई गरेको उपकार गुण बिसन्तु हुन्न र गुणानुस्मरण गर्नु हाम्रो कर्तव्य हो भनी शिक्षा दिनुभयो । त्यतिमात्र होइन यहाँ हामीले लिनु पर्ने शिक्षा के छ भने रूखले अरूलाई छाँया र शीतलता प्रदान गरी गुण गरे वापत त्यसको कुनै प्रतिफल पाउने आशा गर्दैन । रूखको यही महानतालाई हामीले पनि आदर्शको रूपमा लिन सक्नुपर्दछ । अनिमात्र हामी पनि महान् बन्न सक्नेछौं । तर धेरैजसो मानिसहरू कसैलाई केही उपकार गर्नुअघि त्यसको प्रतिफल पाउने आशा गर्ने बानी छ । यस्तो बानीले उपकार होइन अपकार हुनजान्छ ।

बुद्धत्व प्राप्त पछि भगवान् बुद्धले वाराणशी नजिक सारनाथमा पुग्नुभई कपिलवस्तुका पाँचजना तपस्वी वर्गलाई आफूले प्राप्त गरेको ज्ञानको विषयमा बताउनुभई उनीहरूलाई पनि बोध गर्नुभएको थियो । यसलाई धर्मचक्र प्रवर्तन भनिन्छ । धर्मचक्र भन्नुनै गतिशीलता भन्ने बुझिन्छ ।

साम्प्रदायिक सौहार्द

■ सत्यनारायण गोयन्का

(पूज्य गुरुजी श्री सत्यनारायण गोयन्काज्यले दिनु भएको सार्वजनिक प्रवचनको एक अंश)

आऊ, हामी शान्तिको कुरा गरौं, सुख शान्तिको कुरा गरौं, धर्मको कुरा गरौं । धर्ममा शान्ति नै शान्ति हुन्छ । अमन-चैन नै अमन-चैन हुन्छ । संसारमा कति धेरै धार्मिक परम्पराहरू छन्, कति सम्प्रदाय छन्, कति समुदाय छन् । एक आपसमा प्रेम हुनु पर्छ, स्नेह हुनु पर्छ, माया हुनुपर्छ । यसैमा सबैको भलो छ, सबैको कल्याण छ । तर प्रेम, माया भनेको कसरी हुन्छ ? सबै प्रकारका परम्परामा केही कुरा यस्ता हुन्छन् जुन सबैलाई मान्य हुन्छ, त्यसलाई सबैजना स्वीकार गर्दछन् । तर केही कुरा यस्ता हुन्छन् जुन कुरा सबैलाई मान्य हुँदैन । जुन कुरा सबैजना मान्दछन् त्यसैलाई उजागर गर्नुपर्छ । त्यसैको चर्चा गर्नुपर्छ । जुन कुरा सबैलाई मान्य छैन सबैको एउटै मत छैन ती कुराहरूलाई हामी टाढा राखौं, अलग राखौं । त्यस विषयमा चर्चा गरेर हामीलाई के फाइदा ? जुन कुरामा मतभेद छैन त्यस विषयमा चर्चा गर्नु भने माया बढ्छ, प्रेम बढ्छ, मैत्री बढ्छ ।

भगवान बुद्धसंग कहिले कांही कोही-कोही व्यक्ति कुनै विषयलाई लिएर वाद-विवाद गर्न आउँथ्यो तब भगवान मुस्कुराउँदै भन्नु हुन्थ्यो- ओहो, भाइ जुन कुरामा हाम्रो एकमत छ त्यस विषयमा कुरा गरौं जुन कुरामा हाम्रो विचार फरक छ त्यसलाई एकातिर राखौं । माया बढाउने यो एउटा बाटो हो । संसारमा यस्तो सम्प्रदाय कतै पनि छैन, संसारमा यस्तो समुदाय कतै पनि छैन, संसारमा यस्तो धार्मिक परम्परा कतै पनि छैन जस्मा राम्रो नहोस् । राम्रो कुरा सबैतिर छन् । त्यसैले जहाँ राम्रा कुरा छन् हामी त्यसैलाई महत्व दिऔं । राम्रो कुरामा त कसैको मतभेद हुँदैन । जुन राम्रा कुरा छन् त्यसलाई उजागर गरौं ।

हामी बगैंचामा जान्छौं । त्यहाँ फूलका अनेक बोट हुन्छन् । प्रत्येक बोटमा फूल फुलिरहेका हुन्छन् । कुनैमा कुन रंग कुनैमा कुन रंग । सबै अत्यन्त राम्रा हुन्छन् । सबैमा त्यतिकै मीठो वास्ना हुन्छ । हामी फूल हेरेर स्वीकार गर्छौं । यो यस विरूवाको हो । यो फलानो

बोटको भनेर छुट्याइँदैन । फूल त फूल नै हो । तर हामी होश पुऱ्याऔं कि हामी फूलमात्रै स्वीकार गरौं । त्यही बोटमा फूलको साथ-साथै काँडा पनि उम्रेको हुन्छ । तर हामी हाँगामा भएको सबै कुरा टिप्दैनौं । हामी त त्यसमा फुलेको फूल मात्रै टिप्छौं । फेरि त्यो फूल यो बोटको अथवा त्यो बोटको हामीलाई त्यो सित केही मतलब छैन । फूल हो सबैलाई मनपर्छ । कसैसंग सम्बन्ध सुधार्नु छ भने हामी सुन्दर फूलको गुच्छा उपहार दिन्छौं, काँडाको गुच्छा कसैलाई पनि उपहार दिँदैनौं, काँडाको उपहार दिएर माया कसरी बढ्छ ? फूल नै उपहार दिन्छौं, जुन सबैतिर उपलब्ध हुन्छ । आऊ ! त्यसैले फूललाई मात्र हैरौं काँडालाई एकातिर राखौं । तब थाहा हुन्छ कि कति प्रेम छ ? कति माया छ ? कति मैत्री छ ? यसबाट सद्भावना कसरी उल्लेख आउँछ ।

भगवान गौतम बुद्धको समय भन्दा करीब दुईसय वर्ष पछि भारतमा एक जना महान सम्राटको उदय भयो, उनको नाम अशोक थियो । उनी केही समयसम्म खराब मार्गमा फसे । फेरि उनलाई होश आयो । भगवान बुद्धको शिक्षा बुझे । त्यस मार्गमा अगाडि बढ्दै गए, उनको स्वभाव पूर्णतया परिवर्तन भयो । अब उनी चाहन्थे कि मेरो प्रजा पनि खुब सुखी होस्, खूब शान्त होस् । एक-आपसमा खूब माया-प्रति होस् । यसको लागि उनले ठाँउ-ठाउँमा शिलालेख लेखाए । आफ्ना प्रजालाई सम्झाए, बुझाए कि हेर कहिल्यै पनि अर्को सम्प्रदायको निन्दा नगर । सबै सम्प्रदायमा केही न केही राम्रा कुराहरू हुन्छन् त्यसैलाई उजागर । उनले असल कुरा सिकाए भारतमा त्यस समय अनेक प्रकारका सम्प्रदायहरू थिए, जुन आजपनि छन् ।

जुन-जुन कुरा सबै मान्छन्, सबै स्वीकार गर्दछन् त्यही नै सही धर्म हो । धर्मको कुरा नै सबै स्वीकार गर्दछन् । धर्मको नाममा जब अधर्म हुन्छ त्यसलाई कसले स्वीकार गर्ला ? त्यसैले धर्मको कुरा स्वीकार गर, त्यसको चर्चा परिचर्चा गर । जुन कुरामा सबैको एउटै मत छ

त्यसकुरालाई चर्चा गर । जहाँ सहमति छैन, मतभेद छ त्यसलाई एकातिर राख । त्यसको बारेमा चर्चा गर्न थाल्यौं भने त भगडा हुने भयो । विवाद हुने भयो, लडाईं हुने भयो, दंगा हुने भयो, मारपित हुने भयो । त्यसैले त्यसलाई एकातिर राखौं । सम्राट अशोकले पनि यही कुरा भने कि अरूको सम्प्रदायको कुनै कुराको निन्दा नगर । जो व्यक्तिले आफ्नो सम्प्रदायको प्रशंसा गर्छ तर अर्को सम्प्रदायको निन्दा गर्छ भने उसले आफ्नो सम्प्रदायको लागि खाल्टो खनेको भैं हुन्छ । यस्तो व्यवहारले आफ्नो सम्प्रदायको विनाश गर्दछ सम्राट अशोकले कति बुद्धिमानी पूर्वक यस्तो कुरा भन्यो । जहाँ कहींको होस् जो सुकैले भनेको होस् जहाँ-जहाँ राम्रो छ त्यस कुरालाई स्वीकार गरौं ।

त्यसैले दुईजना मुस्लिम व्यक्ति भेट हुँदा एक अर्कोलाई “अस्सलाम वाअलयकुम” भन्दछ । अर्थात तपाईंको मंगल होस्, तपाईंको सुरक्षा होस्, हिफाजत होस् भनेको हो । त्यस्तै दोस्रो व्यक्तिले यसको जवाफमा “वाअलकुम अस्सलाम” भन्दछ । तपाईंको पनि मंगल होस्, तपाईंको पनि सुरक्षा होस्, हिफाजत होस् भनेको हो । जसले भलो चाहन्छ उनीहरूलाई नै मुसलमान भनिन्छ । आफ्नो र अरूको सुख शान्ति चाहन्छ भने मुसलमान भयो । आफ्नो नामलाई सँधै इज्जतका साथ राख्नु पर्छ त्यसको गरीमा बनाई राख्नु पर्छ, आफ्नो पनि सुरक्षा गर्नुपर्छ, अरूको पनि सुरक्षा गर्नुपर्छ तब मात्र सही मुसलमान हुन्छ ।

सबै सम्प्रदायमा यस्ता राम्रा कुराहरू हुन्छन् । कहीं कतै कोहीसंग भेट भयो भने मंगल भाव पूर्वक भेट गर्नुपर्छ । भगवान बुद्धको परम्परामा “भवतु सब्ब मङ्गलं” सबैको मंगल होस् भन्ने चलन छ । त्यस्तै “सब्बे सत्ता सुखी होन्तु”- सारा प्राणी सुखी होस् भन्ने चलन छ । त्यस्तै “सर्वे भवन्तु सुखिनः” अर्थात सबै सुखी होउन् । एक अर्कोको निन्दा गर्न थाल्यो भने कसरी सुख पाउँछ । दङ्गा-हंगामा भयो भने सुखी कसरी हुन सक्छ । त्यसैले चैन पाउनको लागि सबैको मंगल हुने काम गरौं, सबैको भलो हुने कुरा गरौं ।

(साभार: 'विपश्यना' आश्विन २०६६; वर्ष २६; अङ्क ६)

मन्य् शान्ति गबले दै ?

■ माधवी गुरुमां

थःगु मन थःगु बसय् तय् मफुतल्ले

शान्ति गबलें दैमखु झीत ।

मनं इच्छायाई अनेक वस्तु

प्राप्त ज्वीमखु जोर तोर याःसां

इच्छा पूरा मज्जीव

छटपट ज्वी लःमदुगु थलय् च्वंमह न्याथें ।

थःगु मनयात दमन याय् मफुतले

जङ्गले, मन्दिरय् व स्वर्गय् वंसां

शान्ति माले माली उखें थखें

न्त्याथाय् स्वःसां शान्ति दैमखु

माकः तिन्हूथें तितिं न्हुयाः

इतःमतः कंका ज्वी थ्व मनं

न्त्याक्व दुसां सन्तोष भाव मदुमह

लोभं भय्भय् व्यूमह थ्व मन

भगवान् बुद्धं धयाविज्यात

थ्व मन बसय् तय् फुमहहे संग्राम जीत धकाः

मनयात बसय् तय्गु छगू हे जक

साधन दु व खः ध्यान भावना ।

बाताय् लः तयाः स्वय्बले

क्वसिना च्वंगु धू फुक्क खने दैथें ।

भावना यानाः स्वयन् झीगु मनयात

अले खनी गुलि जक चन्दालगु थ्व मन धकाः

बुद्धया शिक्षा कयाः झीसं

शान्त यायन् थ्व मनयात ।

धम्मकीर्ति (मिहिररत्नं बुद्धिपूर्णा रं धम्महिश्रुतां)

मिति	बुद्धपूजा	धर्मदेशना
२०६७/४/१	खेमावती गुरुमां	धम्मवती गुरुमां
२०६७/४/३	पूण्यवती गुरुमां	पूण्यवती गुरुमां
२०६७/४/९	चमेली गुरुमां	भिक्षु पञ्जारतन
२०६७/४/१०	चमेली गुरुमां	भिक्षु कोण्डञ्ज
२०६७/४/२५	केशावती गुरुमां	केशावती गुरुमां

धम्मपद - २३४

■ रीना तुलाधर (बनिया)
'परियत्ति सद्धम्म कोविद'

मिद्धि यदा होति महघसो च,
निददायिता सम्परि वत्तसायी ।
महावराहो व निवापपुट्ठो,
पुनप्पुन गढ्भ मुपेति मन्दो ॥

अर्थ— धेरै आहार खानुपर्ने, अलसी भई पल्टिदै धेरै सुत्ने मानिस, धेरै खाना खुवाएर मोटाइएको संगुर जस्तै हो । त्यस्ता मूर्ख बार-बार गर्भमा बास गर्न पुग्छ ।

घटना— उपरोक्त गाथा भगवान् बुद्धले जेतवनमा बास गर्नु भएको बेला कोशल देशका महाराज प्रसेनदिको कारणमा बताउनु भएको थियो ।

एकदिन कोशल देशका महाराज प्रसेनदि विहानको भोजन खाने बित्तिकै आराम नगरीकनै विहारमा गयो । प्रसे नदि महाराज अति धेरै खाना खान्थ्यो । चाहिने भन्दा बढी खाना खाएर गएकोले, त्यसमाथि आराम पनि नगरीकन गएकोले विहारमा महाराजलाई धेरै असजिलो भयो । उनलाई निदाउन मन लाग्यो । टाउको उठाएर बस्न पनि सकेन । भिष्टामा अदेश लिएर बस्न गयो ।

उनको यस्तो दशा देखेर भगवान् बुद्धले सोध्नुभयो— 'के छ त महाराज ! भोजनगरेपछि विश्राम नगरीकनै यहाँ आयौ कि के ?'

महाराजले भन्यो— "हो भन्ते ! भोजन गर्न सिद्धिए देखि मलाई महान कष्ट भइराखेको छ ।"

भगवान् बुद्धले भन्नुभयो— "हे महाराज ! अत्यन्त धेरै भोजन गर्नु भने त्यस्तै कष्ट हुन सक्छ ।"

यस्तो आज्ञा भई भगवान् बुद्धले उपरोक्त गाथा भन्नुभयो ।

धर्मदेशना सुनेपछि प्रसेनदि महाराजले खाना कम गर्न थाल्यो । भगवान् बुद्धको उपदेशलाई बुझी खाना कम खान थालेपछि महाराजलाई जिउ हलुका भएर सक्रिय बन्न थाल्यो र उनी खुशि पनि भयो । ■

धर्मकीर्ति पत्रिकाको विशेष सदस्यहरू

क्र.सं. ६५०

प्रकाश मानन्धर

झोछें, काठमाडौं

रु. १००५/-

क्र.सं. ६५१

तेजराज शाक्य

काठमाडौं

रु. १०७५/-

ध्यानकुटी मैत्री ताल आश्रमलाई सहयोग

- (१) विजुरत्न शाक्य, बनेपा-५, करुणामार्ग रु. १०००/-
- (२) बाबुराजा तुलाधर, ग्लास हाउस, असन रु. ५००/-
- (३) दयालक्ष्मी भोछियोया, बनेपा रु. ५०००/-
- (४) सुमित्रा गुरुमांको पूण्यस्मृतिमा शीलतारा, कालिमाटी रु. ६००/- तथा भोजन प्रदान ।
- (५) केशचन्द्र शाक्य, बनेपा रु. ३००/-
- (६) अष्टमाया शाक्य (स्व. पति धर्मरत्न शाक्यको पूण्यस्मृतिमा वार्षिक भोजनको लागि) रु. १६५००/- तथा बाल आश्रमलाई भोजन प्रदान ।
- (७) स्व. बुबा रामबहादुर र स्व. माता पद्मकुमारी उदासको सम्झनामा उदास परिवारबाट रु. १५०००/-

“रागले शोक उत्पन्न गराउँछ, रागले भय उत्पन्न गराउँछ, रागबाट मुक्त हुनेलाई शोक हुँदैन । भय कहाँबाट आउँछ ।

— धम्मपद

मन चङ्गा त कचौरामा गङ्गा

■ नरेन्द्रनाथ भट्टराई

जसको मन शुद्ध छ, जसको मनमा जालझेल कपट छैन त्यही मानिस धर्मात्मा हुन्छ, त्यही महापुरुष पुण्यात्मा हुन्छ । तीर्थ, व्रत, यज्ञ, जप, तप, पाठ, पूजा जति गरे पनि यदि मन शुद्ध छैन भने ती सबै व्यर्थ हुन्छन् ।

भारतमा सिद्ध पुरुषहरूको नाम लिंगा हरिदासको नाम पनि आउँछ । एकपटक कुनै गाउँका एकजना प्रतिष्ठित विद्वान पण्डित तीर्थ यात्रा गर्न भनी जान लागेका थिए । गाउँको मानिसहरूले ती तीर्थयात्री पण्डितलाई अनेकन् पूजा सामग्री भेटी नैवेद्य आदि दिएर पुष्पमाला लगाई दिएर विदा गरे । बाटोमा एउटा सार्कीले देखेर दगुर्दै गएर पण्डितजीलाई एक पैसा दिँदै भन्यो, 'पण्डित बाजे ? यो मेरो भेटी गङ्गामाईलाई चढाई दिनु होला है ?' पण्डितजीले सङ्कोच र घृणा मान्दै त्यो एक पैसा लिएर राखे । गङ्गातीरमा पुगेर पण्डितजीले १५ दिनसम्म विधिपूर्वक यज्ञ, हवनसमेत गरी बढीनारायणको पूजा अर्चना गरेर फर्के । हरिद्वारमा आईपुग्दा खल्लीमा उनले त्यो सार्कीले दिएको एक पैसा भेट्टाए । सार्कीले भेटी चढाउन दिएको कुरा उनले त बिसिसकेका थिए । त्यो एक पैसालाई गङ्गातीरमा फ्याँकिदिए ।

तुरुन्तै गङ्गामाले पानीबाट हात बाहिर निकालेर त्यो भेटी ग्रहण गर्नुभयो । पण्डितजी आश्चर्यमा परी आफूले त्यत्रो

१. जो पहिले थिएन, पछि पनि हुँदैन तर बीचमा भएजस्तो देखिन्छ त्यसमा असत भनी जान्नु ! जो पहिले पनि थियो, अहिले पनि छ पछि पनि रहन्छ त्यसलाई सत भनी जान्नु ।

२. भगवान्लाई खोज्न कहीं जानुपर्दैन । शरीर, मन र बुद्धिरूपी पात्रलाई सफा पारे मा भगवान् आफूभित्रै दे खिनुहुन्छ ।

३. लाखौं प्रश्नको उत्तर जानेर पनि जान्ने हुँदैनौं, अज्ञानी नै रहन्छौं तर एउटा प्रश्न 'म को हुँ' को उत्तर जान्यौं भने तिमि सर्वज्ञ हुनेछौं ।

४. जीवनको भारी बोकेर बाँच्नु प्रारब्ध हो, जीवनको भारी प्रभुमा बिसाइदिएर जीवनयात्रामा चल्नु पुरुषार्थ हो । पुरुषार्थ नै सफल जीवन हो ।

साभार- परमात्माको दर्शन
(चिन्तनद्वारा)

विधिविधानअनुसार शास्त्रोक्त तरिकाले भगवान्मा चढाउँदा आजसम्म ती चढाइएका भेटी, अन्न, नैवेद्य, केवल पण्डा पुजारीहरूले मात्र लगेका देखेका थिए । यो शुद्ध, अपवित्र सार्कीले चढाउन दिएको एक पैसा फ्याँक्दा गङ्गामा आफैले ग्रहण गर्नुभयो । घर फर्कदा पण्डितजी सरासर पहिला त्यो सार्कीकहाँ आए ।

पण्डितजीलाई देखेबित्तिकै सार्कीले भन्यो, "मेरो भेटी चढाई दिनुभयो ? अनि मेरो भेटीलाई आमाले ग्रहण गरिदिनुभयो होइन त ?" पण्डितजी झन् आश्चर्यमा परे ! सार्कीलाई सोधे, "यो के अचम्म देखनुपयो ! अनि यो के अचम्म सुन्नुपयो । म यत्रो विद्वान्, शास्त्रोक्त विधिअनुसार कैयौं वर्षदेखि यज्ञ, होम, पूजा गर्दछु तर मेरो चाहिँभेटी आजसम्म यसरी ग्रहण भएको छैन यसको तात्पर्य के हो ला ?" सार्कीले आफ्नो अगाडि राखेको कचौराको पानीमा छालाको टुक्रा चोपेर धारा दिँदै (छाला ठड्याउने र छाला काट्ने चक्कू धार लगाउँदा हाल्ने पानी राख्ने कचौरा) भने, "मन चङ्गा त कचौरामा गङ्गा ।" त्यही सार्कीको नाम थियो हरिदास जो आज एक महात्माको रूपमा प्रसिद्ध छन् ।

त्यसै बखतदेखि यो आख्यान प्रचलनमा आयो, "मन चङ्गा त कचौरामा गङ्गा ।" ■

❁ "मूर्खलाई पाप गर्दा दुःख हुन्छ भन्ने ज्ञान हुँदैन, पछि आफ्नो कर्मको फल भोग्ने बेलामा उसलाई आगोले झैं पोल्ने पछुतो हुन्छ ।"

❁ "निषिद्ध कर्म गर्नमा लाज मान्ने मानिस यो लोकमा कोही कोही मात्र हुन्छ, असल घोडाले कोडा बचाए झैं उनीहरूले निन्दाबाट आफूलाई बचाउछन् ।" - धम्मपद

आजको सन्दर्भमा बुद्ध धर्मलाई हेर्दा

■ देवकाजी शाक्य

जीवनका हरेक पक्ष, समग्र परिस्थिति र अवस्थासंग गहिरो रूपले सम्बन्धित भएको कुनै खास जाति क्षेत्र र समूहका संस्कृति परम्परा र रीतिरिवाजका संकीर्ण घेराभित्र मात्र सीमित नभएको मानव मात्रको बाह्य र आन्तरिक व्यक्तित्वको सन्तुलित उत्थान र समुन्नति खोज्ने शाक्यमुनि बुद्धले प्रतिपादन गर्नु भएको धर्म नै बुद्ध धर्म हो। मानवको भौतिक शररी उसको चित्त, चित्तभित्र उत्पन्न हुने चिन्तन सम्बेग मन, वचन, कर्म, नैतिक आचरण, परिवार, समाज, राष्ट्र र आफैँ प्रतिको उसको दायित्व र प्रकृति संरक्षण आदि विषयमा विस्तृत चर्चा र विश्लेषण गरी धर्म र अध्यात्मको व्याख्या गर्ने सिद्धान्त र दर्शन नै बुद्ध धर्म हो। यसरी परम्परागत रूपमा भन्दा बेग्लै फरक किसिमले धर्मलाई अर्थ्याउने सिद्धान्त र शाक्य मुनि बुद्धको उपदेशलाई हामी बुद्ध धर्म भन्दछौं। साम्प्रदायिक दृष्टिबाट माथि उठेर मानव मात्रको नभई सम्पूर्ण प्राणीकै लागि कल्याण गर्ने उद्देश्यले बुद्धले ४५ वर्षसम्म अनवरत रूपले धर्मोपदेश दिदै एक ठाउँबाट अर्को ठाउँमा जाँदै मानिसहरूलाई धर्म र अध्यात्मका जीवनप्रति जागरूक सचेत र सजग बनाउँदै हिँड्नुभयो। बुद्धधर्म र आजको सान्दर्भिकतालाई विचार गर्दा बुद्धले दे शना गर्नुभएका धर्मका कुराहरू, त्यतिबेलाका परिस्थिति र अवस्थामा मात्र सुहाउँदो नभई आजको २१ औं शताब्दीको युगमा पनि उत्तिकै यसको उपयोगिता रहेको छ भन्दा कुनै अत्युक्ति नहोला। भगवान बुद्धले आफ्नै अनुभवबाट प्रमाणित भएका जीवनका सत्य, तथ्य, यथार्थता र वास्तविकतालाई जागर गर्दै राज खानदान ठूलाबडादेखि सर्वसाधारण जनजीवनसंग सम्बन्धित बनाएर उनीहरूका दैनिक जीवनसंग आबद्ध गरेर प्रयोगात्मक र व्यवहारिक ढङ्गले जनसमूहलाई धर्म देशना गर्नुभयो। बुद्धले संसारको दुःखलाई केन्द्र बिन्दु बनाउँदै दुःखका कारणहरू र दुःख निर्मूल गर्ने उपायहरू समेत बताउनुभयो। दुःखको संसारमा सुखमय तरिकाले जीवनयापन गर्ने र सार नभएको अनित्य र अस्थिर संसार मा सारगर्भित तरिकाले कसरी बाँच्न सकिन्छ भनेर धर्म र अध्यात्म तरिकाले बाँच्ने कुरा सिकाउनु भयो। सुख र दुःख दुईटै एक आपसमा जोडिएका हुँदा सुख दुःखबाट माथि उठेर उपेक्षा भावले बाँच्ने र ती भावनाहरूबाट माथि उठेर विमुक्ति सुख प्राप्तिको लागि प्रयासरत हुनुपर्ने कुराहरूमा उहाँले जोड दिनुभयो।

कमलको फूल हिलोमा फुल्छ तर हिलोबाट अलग्ग रहेर अलिकति पनि कुनै दाग नलाग्ने गरी माथि उठेर फुल्छ भने जस्तै हामी मनुष्यहरू पनि यस संसारमा रहेर सांसारिक मोह, मायाजाल, रमझम, भुलभुलैया, लोभ लालच र आसक्तिबाट माथि उठेर बाँच्नुपर्छ भनेर बाँच्ने जिउने कला सिकाउने धर्म नै बुद्ध धर्म हो। यही संसारमा बसेर मानिसको समूहबीच रहेर संसारबाट न भागी धर्मको अभ्यास गर्न जान्नुपर्छ। संसारबाट भागेर, जङ्गलमा एक्लो रहेर धर्मको अभ्यास हुनसक्तैन। बुद्ध आफैँले भन्नुभएको थियो— “म समाजको अङ्ग हुँ, समाजप्रति मेरो दायित्व छ।” बुद्ध धर्ममा एक्लो रहनुको अर्थ आफ्नो चित्तलाई भागदौडबाट अलग्ग राखेर आर्यमौनको अभ्यास गर्नु हो तर सेवा भने मानव साथै सम्पूर्ण प्राणीको लागि हुनुपर्छ। लाभ, हानी यस अपयश, सुख दुःख, फाइदा बेफाइदा रिस, राग, द्वेष, डाह, अहंबाट माथि उठेर वैराग्यको भाव आफूमा विकास गर्न निरन्तर रूपमा लागि रहने साँचो अर्थमा बुद्ध धर्मको अभ्यास गर्नुहो। ब्रह्मचारी, सदाचारी जीवन अपनाउनु नै धर्मपथ अँगाल्नु हो। यहाँ ब्रह्मचारी जीवन निर्वाह गर्नुको अर्थ अविवाहित जीवन अपनाउने भन्ने संकीर्ण अर्थमा नभई सम्पूर्ण रूपमा क्लेषरहित चित्त शुद्धिकरण गर्ने अर्थमा लिनुपर्छ।

एउटा मौरी फूलहरू चहारी फूलहरूका सौन्दर्य, सुवास आदिमा कुनै पनि किसिमले चोट नपुऱ्याई रसास्वादन गर्दै मह तयार पार्छन् भने जस्तै हामीले पनि आफ्नो साथै अरू कसैलाई पनि हानी नोक्सान नपुग्ने गरी सार गर्भित तरिकाले बाँचेर जीवनलाई सार्थक पार्नसक्नु पर्छ।

हाँसले दूधको दूध पानीको पानी छुट्याउन सक्छ। मनुष्यहरू पनि प्रज्ञा, बुद्धि र विवेक प्रयोग गरी ठीक, बे ठिक, असल-खराब, राम्रो नराम्रो छुट्याई कुशल जीवन निर्वाह गर्नसक्नुपर्छ भनेर सिकाउने धर्म नै बुद्ध धर्म हो। हामीले बुद्ध धर्मलाई आजको युग सुहाउँदो तरिकाले बुझौं र अरूलाई बुझाऔं सैद्धान्तिक कोरा ज्ञान र दर्शन अनि विद्वता छाँट्न सक्ने बन्ने हिसाबले बुद्ध धर्मको अध्ययन नगरौं, ग्रहण नगरौं। बुद्ध धर्मलाई परम्परागत रूपले कर्मकाण्डमा मात्र सीमित नपारौं। कर्मकाण्ड धर्मलाई बुझाउन, सम्झाउन, बोध गराउने एक प्रकारको साधन मात्र हो साध्य होइन। कर्मकाण्ड आफैँ धर्म होइन। बुद्ध धर्मलाई

बौद्ध धर्म भनेर पनि नभनौं किनभने 'बौद्ध' शब्दमा साम्प्रदायिक गन्ध हुन्छ । यसले बौद्ध समुदायलाई मात्र संकेत गर्छ । "बुद्ध धर्म" भन्दा नेपालको सुपुत्र महामानव, विश्वले मानेका बुद्धले प्रतिपादन गर्नुभएको धर्म, उपदेश भन्ने अर्थ बताउँछ जुन अर्थलाई कुनै पनि वर्ण, जाति र समूहले सहज ग्रहण गर्न सक्ने हुन्छ । बुद्ध धर्मलाई जीवनमा रूपान्तरण गर्न सकिने जीवित र सक्रिय व्यावहारिक धर्मको रूपमा लिन सक्नुपर्छ ।

शाक्यमुनि गौतम बुद्धले "धर्मचक्र प्रवर्तन" गर्नुभई विश्वका प्राणी मात्रको कल्याणको लागि नवीन धर्म दिनुभयो । आजको सन्दर्भमा विश्वको ज्योति पुञ्ज बन्नुभएका बुद्ध भगवानद्वारा प्रतिपादित बुद्ध धर्मलाई जन-जनमा पुऱ्याउने, संसारका कुना काप्चामा, घर-घरमा सरल, सरस र सहज रूपले पुऱ्याउने आजको युग र समयसँग मिल्ने गरी प्रचार प्रसार गर्नुलाई "धर्मचक्र प्रवर्तन"को नयाँ अर्थ लगाऔं ।

बुद्धले बताउनुभएको पञ्चशीलका कुरालाई मात्र पनि राम्रोसँग बुझ्न र बुझाउन सकेको खण्डमा र व्यवहारमा लागू गर्न सके यस विश्वमा आमूल परिवर्तन आउन सक्ने हुन्छ, विश्व शान्ति स्थापनामा ठूलो योगदान पुग्न सक्छ । गर्नुपर्ने कुरा के हो भने पञ्चशीलको सिद्धान्तलाई व्यवहार मा उतार्नसक्ने गरी मूर्त रूपले व्याख्या गर्नसक्नुपर्छ ।

चिन्तन मनन गर्नुपर्ने कुरा के हो भने प्राणी मात्रमा अन्तरनिहित गुणहरू जुन शुषुप्त र अप्रस्फुटित रहेका हुन्छन्, ती सबै प्राकृतिक र स्वभावैले बुद्ध स्वरूपका हुन्छन्, चोखा र शुद्ध हुन्छन् । सबै प्राणीमा हामीले बुद्ध स्वरूप देख्न सक्नुपर्छ । प्राणी हिंसा गर्नुको अर्थ त्यस बुद्ध स्वरूपमा आघात पुऱ्याउनु हो । बुद्ध स्वभावमा चोट र नोक्सान पुऱ्याउनु हो । मैत्री र करुणाबाट ओतप्रोत भई सबै प्राणीहरूका जिउने अधिकारलाई सम्मान गर्ने, सबैलाई समान रूपले हेरेर उनीहरूका बुद्ध प्रकृतिलाई रक्षा गर्ने दृष्टिले हत्या हिंसाबाट अलग हुनुपर्ने कुरा नै बुद्धको महान उपदेश हो जुन पञ्चशीलको प्रथम शील "पाणातिपाता वेरमणि सिक्खापदं समादियामि"मा लुकिराखेका अमूल्य सन्देश हो । धर्म परम्पराको नाममा बली प्रथम धर्मको नाममा युद्ध र हिंसा बुद्ध धर्मसँग विल्कुलै मेल नखाने कुरा हो र धर्मको विकृत रूप नै हो । कसैको कुनै पनि कुशल भावनामा मर्म, हृदयमा चोट नपुऱ्याई मर्यादाको घेरामा राख्नु, रहनु र समानता र सम्मानमा ठेस नपुऱ्याउने भावनालाई नै अहिंसाको रूपमा अर्थ लगाउनुपर्छ ।

त्यस्तै अर्काको नीज सम्पत्तिमा आँखा गाड्ने, लोभ गर्ने कुराबाट पाप चित्त उत्पन्न हुन्छ । अर्काको स्वामित्वलाई हनन गरेर आफ्नो बनाउने प्रकृतिले अशान्ति, संघर्ष, हत्या, हिंसा निम्त्याउने भएकोले दोस्रो शील "अदिन्ना दाना वेरमणि सिक्खापदं समादियामि" को पालना अत्यन्त जरूरी छ । मुदिता र विवेकलाई अभ्यास गर्दा नै यो शीलको रक्षा हुन्छ ।

तेस्रो शील व्यभिचारलाई निर्मूल गरी स्वच्छ, सफा चरित्र विकास गरी अर्काको शरीर र व्यक्तित्वलाई सम्मान गरेर मर्यादाको घेरा भित्र आफूलाई राखी राख्न सकेमा व्यक्तिको आध्यात्मिक उच्चाइ बढ्ने, माथि उठ्ने भएकोले "कामेसुमिच्छाचारा वेरमणि सिक्खापदं समादियामि" शीललाई पालन गर्नुपर्ने कुरामा बुद्धले जोड दिनुभएको छ । व्यभिचार जस्तो शारीरिक भोक, इच्छा, तृष्णालाई मेटाउने उपाय भनेको त्यस शारीरिक तडपनलाई समन गरी आफूलाई नियन्त्रण गर्नु हो न कि कुनै बाह्य साधन र उपायद्वारा व्यभिचारबाट निस्कने दुष्परिणामलाई नियन्त्रण गर्नु हो जुन उपाय अहिले समाजमा हामी व्याप्त पाउँछौं । शरीर, मन, वचन र कर्मलाई पवित्र र शुद्ध बनाउँदै प्रत्येक व्यक्तिले यो शील पालन गर्न सकेमा व्यक्ति, परिवार, समाज, राष्ट्रको नैतिक मूल्य मान्यता पालनमा अभिवृद्धि भई एउटा आदर्श विश्व समाज निर्माणमा ठूलो सघाउ पुग्न सक्ने हुन्छ । व्यभिचारको दुष्परिणाम नियन्त्रण गर्न गरिने बाहिरी उपायले नैतिक पतनलाई बढावा दिन खोजिएको अप्रत्यक्ष संकेत गर्दछ ।

चौथो शीलको पालनाबाट वचन शुद्धता, प्रियवादिता र वाचालाई मानिस-मानिस बीच सम्बन्ध सम्पर्क र सञ्चारमा सद्भावना, समाञ्जस्यता र आत्मीयता वृद्धि भई यस धरतीलाई सुखावती भुवनमा परिणत गर्न ठूलो योगदान पुग्ने छ । "मुसावादा वेरमणि सिक्खापदं समादियामि" शीललाई पालना गर्दा बुझनुपर्ने कुरा के हो भने कर्कश बोलीले मानिसलाई गृष्मको प्रचण्ड तापले भन्दा बढी पोल्छ भने मिठासपूर्ण सत्य बोली वचनले हिउँदको घामले जत्तिकै न्यानो प्रदान गर्नसक्छ । करुणा र मैत्रीपूर्ण वचनले शरद ऋतुका पूर्णिमाको रातले जस्तै शीतलता प्रदान गर्नसक्छ । चुक्ली लगाउने, पछाडि कुरा काट्ने, सानो कुरालाई ठूलो बनाई बढाई चढाई गरी बोल्ने, बढी बोल्ने गर्दा खेरि द्वेषभावनामा वृद्धि हुन्छ, शान्तिमा खलल पुग्छ । सम्बन्धमा तनाव बढ्न गई सामाजिक विखण्डनमा समेत सघाउ पुग्न सक्छ ।

क्रमशः

बुद्धजयन्तीमा गाउँघरको यात्रा शहरको सम्भना !

■ गौतम “शिशिर”, श्रीघः विहार

विश्व ज्योति भगवान बुद्धको सर्वज्ञ व्यक्तित्व उनबाट प्रतिपादित जीवनोपयोगी बुद्ध धर्म उपदेश, जीवन दर्शन ध्यान साधनाको शान्तिपूर्ण जीविकोपार्जनका लागि बुद्धको शिक्षा, जीवन जीउने कला, सावित भएको छ । नेपालमा थेरवाद बुद्ध धर्मको उत्थानको निमित्त वर्षमा एकपटक बुद्ध जयन्ती समारोह समितिले शहरबाट गाउँ-गाउँ नयाँ नयाँ ठाउँमा भिक्षु, श्रामणेर एवं प्रव्रजित गुरुमांहरूलाई बुद्ध धर्म प्रचार-प्रसारको लागि पठाउने भूमिका निभाउँनु भएको छ । म पनि सालै पिच्छे वर्षमा एकपटक गएको यसपाली चार पटक भयो । यसपाली पनि म बुद्ध जयन्ती समारोह समिति बाटै नेपाल गञ्ज सम्म हवाईजहाजबाट नेपाल गञ्ज विमान स्थल पुगियो । त्यहाँबाट वर्दिया रम्मापुर गाउँ जाने गाडीमा चढेर त्यहाँ पुगियो धार्मिक कार्यक्रममा जानपाउँदा मलाई खुशी लागेको छ । बुद्ध भगवानको जन्म भएपछि यो नेपाल भूमि महामानवको पवित्र जन्मस्थलबाट संसार प्रसिद्ध छ । वैशाख पूर्णिमा बुद्ध भगवानको जन्मसंबोधिलाभ तथा महापरिनिर्वाणको त्रिसंयोग परेको पवित्र दिन भएको हुदाँ वैशाख पूर्णिमाको महत्त्वलाई जनजनमा प्रचार-प्रसार गर्न हामी बौद्ध भिक्षु श्रामणेर गुरुमांहरू उपासक उपासिकाहरूले अवश्य सन्तोष मान्नु पर्दछ । तर दुःख लागेको कुरा चाँही गाउँ घर नयाँ गाउँ ठाउँमा पुगियो जस्तै म धम्मयात्रा गर्दै मेची देखि दैलेखसम्म पाइला टेक्न पुगियो । त्यहाँ भिक्षुहरू भन्ने कुन चरीको नाउँ हो थाहा रहेन छन् ।

त्यो नयाँ गाउँ ठाउँमा भिक्षु देख्दा शिरदेखी पाइताला पाउसम्म हेर्दा पाउदेखि शिरसम्म अचम्म मानेर हेरीरहेका हुन्छन् । त्यो नयाँ गाउँ ठाउँको मान्छेहरू बोलन पनि डर उठ्छन् । कसै कसैलाई थोरै भएनी थाहा पाएकाहरू दर्शन गुरुजी भनि नमस्कार गर्छन् । एउटा सुब्बा गाउँको लिम्बुनी बजे भेट भयो । तपाईं वैद्य, धामी, भाकी, फेदडव्मा होकी

के होला तपाईंहरू भनि प्रश्न गर्छन् । मैले हामी बुद्ध भगवानको चेला हौं भनिदिँ । धनकुटामा एकजनाको घरमा बौद्ध भन्डा राखीदिएको यो कुनपार्टी को भन्डा हो भनि कुरागर्दा म आफै अचम्म लाग्दै बौद्ध धर्मको भन्डा हो यो भनि दिँ । एकजना शाक्य उपासकले भन्नुभयो हाम्रो गाउँ ठाउँमा भन्ते गुरुमांको दर्शन पाउँन गाह्रो छन् । सवै भन्ते गुरुमां शहरमै थुप्री रहन्छन्, शहरमा आरामदायक साथै दान मान पाउँछन् त्यसैले भन्ते गुरुमांहरूको बल्लतल्ल वर्षमा एकपटक बुद्धजयन्ती समारोह समितिले कार्यक्रमको लागि पठाउनु भएकोले दर्शन पाउँछौं । त्यो कुरा मैले नसुने जस्तो गरिरहेँ किन कि ? म आफै शहरको मोहमा अल्भिरहेको नसुने जस्तो गरिरहेँ । हुन पनि कथा उपदेश गर्ने बेलामा बुद्धभगवानले ज्ञान प्राप्त गरेपछि ४५ वर्ष सम्म गाउँ गाउँमा धर्म प्रचार प्रसार धर्मपदेश सुनाउनु भएको थियो भनि हामी भन्ते गुरुमाले कथा सुनाएपनि गाउँको कुना काप्चा बुद्धधर्मप्रति इच्छा भएका मन भएका श्रद्धा भएकाहरूलाई सुनाउनु पुग्न सकिरहेका छैनौं त्यहि कुराले त्यहि कारणले दुःख लाग्छ ।

धर्म प्रचार-प्रसारको लागि गाउँ घर पनि प्रत्येक महिनाको एकपटक भन्ते गुरुमां उपासक उपासिकाले बुद्ध धर्म प्रचार-प्रसार को लागि भूमिका खेल्नु भएको भए कस्तो राम्रो हुने थियो होला । प्रत्येक वर्ष मनाउने यो बुद्ध जयन्तीको महान अवसरले बुद्धको सद्गुण सद्बिचारलाई जीवनमा आत्मसात गरिरहने ठूलो प्रेरणा प्रदान गरिरहेको छ । नहुने केही छैनन् जस्तै जंगली बाँदर पनि तालिम पाए खेल्छन्, नाच्छन्, मैना चरा सुगा चरालाई तालीम दिंदा मान्छे भै बोल्छन् । त्यस्तै गाउँ ठाउँमा बुद्ध धर्म उपदेशको तालीम दिंदा जनसमाजमा पुऱ्याउँदा अवश्य परिवर्तन हुने नै थियो होला जस्तो लाग्छ । ■

“युद्धमा हजारौंलाई मारेर जित्नुभन्दा राग, द्वेषयुक्त आफ्नो मनलाई जित्नु महान संग्राम जित हो ।” - धम्मपद

जीवन सुख हो कि दुःख ?

■ ओशो मैत्रेय

विश्वका अनेकौ देशमा हजारौ मानिसलाई ओशो धारा अन्तर्राष्ट्रिय आत्म रूपान्तरण कार्यक्रम गराउने सिलसिलामा म प्रायः सबैसँग मनुष्यको जीवन सुख हो कि दुःख हो भनेर सोध्ने गर्दछु ।

करिब ५० प्रतिशतले जीवन सुख हो र बाँकी ५० प्रतिशतले दुःख हो भन्दा रहेछन् ।

भगवान् गौतम बुद्धले पनि आफ्नो सत्संगमा आउने लाई यही सोध्ने गर्नु हुन्थ्यो । रे ! निश्चय नै भगवान् गौतम बुद्धलाई पनि उहाँले बोधिवृक्षमुनि ज्ञान पाउनुपहिले कसैले यही प्रश्न सोधेको भए । उहाँले जीवन दुःख हो भन्नु हुन्थ्यो होला । किनकि उहाँ जीवनका दुःखी पक्षलाई देखेर नै साधना पथमा अग्रसर हुनुभएको हो ।

तर ज्ञान प्राप्त भइसकेपछि यदि गौतमबुद्धलाई कसै ले सोधेको भए उहाँ भन्नुहुन्थ्यो होला जीवन न सुख हो न त दुःख । यो त दुवैको पार हो ।

भगवान् कृष्णलाई यही सोध्यो भने उहाँ भन्नुहुन्थ्यो होला- जीवन एक लीला हो: खेल हो । उपनिषद्का ऋषिलाई सोधेको भए उत्तर आउने थियो होला- जीवन आनन्द हो ।

त्यसो भए जीवन के हो त ? सुख, दुःख या आनन्द ? निश्चय नै नजान्दा जीवन सुख र दुःखको दुश्चक्रमात्र हो । जसलाई हामी सुख भन्दछौं, त्यो पनि दुःख नै हो । तर आनन्द सुखमात्र होइन, त्यो सुख दुःखभन्दा माथिको अनुभव हो ।

आश्चर्य ! यसरी आनन्दमा सधैं डुबिरहन सक्ने मनुष्य कसरी दुःखको भ्रमरीमा पर्दछ त ?

भगवान् महावीरलाई उल्लेख गर्दै सद्गुरु ओशो शैलेन्द्रजी भन्नुहुन्छ-मानिस स्वयम् नै आफ्नो शत्रु हो र मित्र पनि । सम्यक् दृष्टि उपलब्ध भएमा हामीभन्दा ठूलो हाम्रो मित्र अरू कोही हुँदैन र दृष्टि असम्यक् भयो भने हामीभन्दा ठूलो हाम्रो शत्रु अरू कोही हुँदैन । हामी स्वयम् लाई काँडाले घोचौं अथवा जीवनलाई फूलले भरौं या शूल फूल दुवैको अतिक्रमण गरौं । समभावमा, समत्वमा उपलब्ध होऔं । अनूकूल-प्रतिकूल परिस्थितिमा साक्षी र समदर्शी हुनु नै समत्व हो; सम्यक् दृष्टि हो । यश-अपयश, हार-जित, सफलता-असफलता, गरिबी-अमिरी, स्वस्थ-विरामी यी द्वन्द्वमा समता रहेमा साक्षित्वमा स्थित भइन्छ, जुन सबभन्दा ठूलो साधनाको उपलब्धि हो । कृष्ण समत्वलाई नै योग भन्नुहुन्छ, 'समत्वं योग उच्यते ।'

ओशोले आफ्नो प्रवचनमा ठाउँठाउँमा भन्नुभएको छ-जापानमा एक अद्भुत फ्रेन फकिर थिए । उनको नाम थियो वोकोजु । कसैले उनीसित सोध्यो वोकोजु, तपाईं सधैं आनन्दित देखिनुहुन्छ, यसको रहस्य के हो ? हामीलाई पनि बताउनुस् । वोकोजुले भने, रहस्य धेरै सरल छ । बिहान जब मेरो निद्रा खुल्छ म आफैसित प्रश्न गर्दछु- वोकोजु, के विचार छ ? आज खुसी रहने कि दुःखी रहने ? म सधैं खुसी चुन्दछु । वोकोजुले भने, यो ज्यादै सीधा र सरल कुरा छ । दृष्टि सफासुगंधर छ; सम्यक् छ भने प्रत्येक परिस्थितिले सुखको वर्षा गर्छ । अनि दृष्टि दूषित छ; मैला छ भने प्रत्येक परिस्थितिले दुःख बर्साउँछ । म 'परिस्थितिको' परिवर्तनमा होइन 'मनस्थितिको' रूपान्तरणमा शक्ति नियोजित गर्दछु । निर्वाण उपनिषद्को चौथौं प्रवचनमा भगवान् श्री ओशो सम्भाउनुहुन्छ- सन्यासीगण के गर्दछन् ? कसरी समय बिताउँछन् ? उनीहरू भ्रान्तिको भञ्जनमा संलग्न रहन्छन् । मनको पुरानो आदत हो भ्रान्ति पैदा गर्ने मायावी सपना निर्मित गर्ने । सन्यासी यस आदतलाई तोड्नमा संलग्न हुन्छन् ।

शंकराचार्यले जेलाई माया भन्नुभयो, त्यसलाई ठीकसित बुझिएन । मायाको अर्थ यो होइन, मानिस, घर, रूख, विरूवा असत्य हुन् । तिनीहरू सत्य हुन् तर जस्तो हामी तिनलाई देख्दछौं, त्यो देख्नु सत्य होइन, माया भनेको असम्यक् दृष्टि हो । कवीरले भन्नुभएको छ, 'मन नै माया हो ।' जस्तो- आधा पानी भएको गिलासमा चम्चा राखेमा त्यो तेर्सो परेजस्तो, मोडिएजस्तो देखिन्छ । यद्यपि पानी सत्य, चम्चा सत्य, सूर्यको प्रकाश सत्य अनि प्रकाशको आवर्तनको सिद्धान्त पनि सत्य तर, फेरि पनि चम्चा बांगो देखिनु असत्य हो ठीक त्यस्तै हाम्रो मनले पनि मायालाई उत्पन्न गरिदिन्छ । यसैकारण मनातीत एवम् भावातीत भएमा मात्र सत्य जान्न सकिन्छ; आनन्दित बन्न सकिन्छ । गौतमबुद्धको यो छोटो सूत्र सम्यक् दृष्टिले हामीलाई आनन्दतिर लैजान सक्छ । यो जीवन क्रान्तिको सूत्र बन्न सक्दछ । यो सानो सूत्रले सच्चदानन्दको ठूलो ढुकुटी खोल्न सक्छ । स्मरण रहोस्, साँचो त सानो नै हुन्छ तर त्यसले खजाना खुल्दछ, जुन विराट् अनि अनन्त हुन सक्छ ।

क्रमशः

(साभार- अन्नपूर्ण पोष्ट)

अनन्त ज्योतिः – ११

श्रद्धेय भिक्षु सिद्ध युनका धर्मचिन्तन
अनुवाद- देवकाजी शाक्य

९६

- ऐक्यबद्ध हुन सम्झौता गर ।
- अरूसँग मिलेर काम गर्न लचिलो बन ।

९७

- खुसी अभिव्यक्त गरेर देखाऊ ।
- आफ्ना काँधमा जिम्मेदारी बहन गर ।
- मुस्कान छरेर जीवनलाई रमाइलो बनाऊ ।
- हृदयदेखि संसारलाई अँगालोमा बाँध ।

९८

- रिस उठेको बेला करुणा पनि जगाऊ ।
- करुणामयी हुँदा गम्भीर नि हुनु ।
- आफूसँग केही हुँदा दान प्रदानद्वारा तिमीले आनन्द लिन सक्छौ ।
- आनन्दमय दान प्रदानको अभ्यासद्वारा आफूसँग केही भएको तिमीले अनुभव गर्न सक्छौ ।

९९

- गाईवस्तु वा घोडाहरूलाई जस्तो अरूको सेवा गरेमा हामीलाई अरुले आदर गर्नेछ ।
- यदि हामी अजिंगर (Dragon) र हात्ती समान सफल भएमा हामी समाजमा प्रवृद्ध हुन सक्छौ ।

१००

- दुःखको सामना गर्दा दुःखी नबन र नरुनु बरु दुःखलाई शक्ति र बलमा रूपान्तरण गर ।
- गुनासोको सामना गर्दा उच्छ्वास प्रकट गरी निराश नहोऊ बरु धैर्य साथ जिम्मेदारी सम्हाल ।
- लोभलालचको सामना गर्दा त्यसैमा आफूलाई नफसाउनु बरु ध्यानभाव, सचेतना वा जागरूकतामा आफूलाई डोयाऊ ।

१००

- दुःखको सामना गर्दा दुःखी नबन र नरुनु बरु दुःखलाई शक्ति र बलमा रूपान्तरण गर ।
- गुनासोको सामना गर्दा उच्छ्वास प्रकट गरी निराश नहोऊ बरु धैर्य साथ जिम्मेदारी सम्हाल ।
- लोभलालचको सामना गर्दा त्यसैमा आफूलाई नफसाउनु

बरु ध्यानभाव, सचेतना वा जागरूकतामा आफूलाई डोयाऊ ।

- सम्मानको सामना गर्दा नाफा नोक्सानको हिसाबकिताब नगर बरु संयमी बन ।

१०१

- मितव्ययिताले तिम्रो गरिबीको उपचार गर्न सक्छ ।
- सन्तुष्टताले तिम्रो लोभलालचको रोगलाई निको पार्न सक्छ ।
- मनको शान्तिले अधैर्य निर्मूल गर्न सक्छ ।
- तिम्रो हृदयको विशालताले घृणालाई हटाउन सक्छ ।
- स्वाध्यायले तिम्रो भद्रापन निको पार्न सक्छ ।
- ठीक स्मृतिले तिम्रो मनको उपचार हुन सक्छ ।
- जेहन सम्झने-बुझ्ने शक्तिले तिम्रो विकृत स्वभावलाई हटाउन सक्छ ।

१०२

- व्यावसायिक सफलताको साँचो स्वास्थ्य नै हो ।
- इमान्दारीता व्यावसायिक सफलताको जग हो ।
- सङ्कल्प व्यावसायिक सफलताको आधार हो ।
- मिहिनेत व्यावसायिक सफलताको सञ्चालक हो ।

१०३

- घरलाई सफासुगंध गर्दा मनलाई फोहर पार्ने किसिंगर र क्लेशको धूलो बढार्ने कुरा सोच ।
- ढालेको रूखलाई ठीक उचित ठाउँमा राख्न खोज्दा चित्तमा बोधिज्ञानको बीऊ रोप्ने कुरा सोच ।
- काम नलाग्ने वस्तुहरूलाई फाल्दा घरलाई सफा राख्ने कुरा सोच ।
- नाली वा खाल्टाखुल्टी साफ गर्दा अतीतमा आफूले गरेका भुलका पश्चाताप गर्ने कुरा सोच ।

१०४

- मधूर मुस्कानले असीमित खुसी प्रदान गर्दछ ।
- एक छोटो शब्दले असीम भलाई प्रदान गर्दछ ।
- एक छोटो कहानीले असीमित प्रोत्साहन दिन्छ ।
- एउटा सानो कामले पनि असल कारण तथा परिस्थिति पैदा गर्दछ ।

क्रमशः

गौतम बुद्ध र शान्तिका सन्देश

■ टी. कोइराला

(मधुपर्कमा २०६१ पुसमा तुलसीहरि कोइरालाद्वारा लिखित लेख र उहाँले दिनुभएको अन्तरवार्ता सान्दर्भिक जस्तो लागेकोले यसमा समावेश गरेको छ । -प्र.सं.)

यहाँ पहिले मधुपर्कका सह सम्पादक तुलसी हरि कोइरालाको लेख प्रस्तुत गर्न लागि रहेछु । त्यस पछि उहाँले म सँग लिनु भएको अन्तरवार्ता थप्ने छु ।

शान्तिका नायक भगवान गौतम बुद्धको जन्म स्थल नेपालको लुम्बिनीमा हुनुको गौरवले विश्वसामु हाम्रो शीर सगरमाथाजतिकै उच्च छ र खुशीले छाती ढक्क हुन्छ । शान्तिभूमि भनेर शताब्दीयौँदेखि चिनिदै आएको नेपाललाई शान्ति क्षेत्रका रूपमा विश्वका ११५ भन्दा बढी राष्ट्रहरूले मान्यता पनि दिइसकेका थिए । शान्ति नायक बुद्धको भूमिमा प्रजातंत्रको पुनर्बहालीपश्चात् केही वर्षदेखि अप्रत्याशित रूपमा शुरू भएको हत्या, हिंसा र अशान्तिले विश्वसामु नै नेपालको छवि भन भन विग्रिंदो अवस्थामा छ । हिजोका शान्ति र सद्भावका ती दिन कहाँ गए भनेर खोजनुपर्ने अवस्था आज सिर्जना हुनु भनेको वास्तवमा भन्नुपर्दा गौतम बुद्धप्रतिको अपमान पनि हो ।

हाम्रा साहित्यिक सिर्जनाहरूमा शान्ति, अहिंसा र गौतम बुद्धका विम्ब र शैलीका मिठासहरू शताब्दीयौँदेखि लेखिँदै र पढिँदै आएका हुन् । तर अपसोच ! आजभोलिका सिर्जनाहरूमा बुद्धरोइरहेका छन्, बुद्ध बसाई सरेका छन् । समग्रमा हत्या, हिंसा र अशान्तिले साहित्यिक रचनाहरू नै क्षतविक्षत छन् । मानवीय संवेदना दिनानुदिन हराउँदै गइरहेको अवस्था छ यस्ता सिर्जनाहरूले दूरगामी रूपमा कस्तो प्रभाव पार्ने हुन् र भावी पुस्तालाई कस्तो साहित्य हस्तान्तरण हुने हो भन्ने पनि विचारणीय कुरा भएको छ ।

आजभन्दा २६३३ वर्ष अघि लुम्बिनीमा जन्मेका गौतम बुद्धले २९ वर्षको उमेरमा राजप्रासाद छोडेर शान्तिको बाटो खोज्दै हिँडेका थिए । उनले प्रचार प्रसार गरेका शान्तिका संदेशहरूमा मूलतः यी कुराहरू थिए— (१) सधैं साँचो बोल, भूठो कहिलै नबोल, (२) लोभी नहोऊ (३) अरूको धन नचोर, (४) सबै प्राणीलाई दया गर

(५) शुद्ध आचरण राख, (६) सानो ठूलोको भेदभाव नराख र (७) ठूलोको आज्ञापालन गर ।

बुद्धले उपर्युक्त उपदेशहरू आफ्नो जीवनकालको ४५ वर्षसम्म ठाउँठाउँमा प्रचार गरेर ८० वर्षको उमेरमा वैशाख पूर्णिमाको दिन कुशीनगरमा महापरिर्वाण प्राप्त गरेका थिए । जन्म, ज्ञानप्राप्ति र महापरिनिर्वाण पनि एकै दिन हुनु अर्को महत्वपूर्ण घटनाक्रम मानिन्छ । बुद्धका उपदेशहरू सधैं नै उत्तिकै सान्दर्भिक र मार्मिक छन् । बुद्धका मार्गनिर्देशनहरूबाट विमूख हुँदै जानुनै आजको दुःखद अवस्थाले भनभन प्रश्रय पाउनु हो । संयुक्त राष्ट्रसंघ र असंलग्न आन्दोलनका पंचशीलका सिद्धान्तहरू प्रतिपादन गर्दा पनि बुद्धकै मार्गदर्शनबाट लिइएका थिए । तर आजको विश्वमा बढ्दै गएको अशान्तिले शान्ति र अहिंसाका सबै कुराहरूलाई ओभरलेमा पारिदिएको छ ।

पाल्पाका बडाहाकिम बनाइएर पठाइएका खड्ग शमशेरले सर्वप्रथम लुम्बिनीमा अशोक स्तम्भ भएको पत्ता लगाएका थिए । १ डिसेम्बर १८९६ मा डा.ए.ए. फुहररले लुम्बिनीमा प्रथम खोज अनुसन्धान गरेका र बुद्धको जन्म लुम्बिनीमा भएको भनि प्रकाशमा ल्याएका थिए । त्यसपछि इ. सं. १८९९ देखि लुम्बिनीमा उत्खनन जारी छ । उत्खननबाट यथेष्ट प्रमाणहरू भेटिएका छन् । महत्वपूर्ण पुरातात्विक अवशेषमा २० फिट अग्लो मौर्य सम्राट अशोकले बनाएको स्तम्भ नै हो । मायादेवीको मन्दिर लगायतका धेरै महत्वपूर्ण कुराहरू भेटिएका छन् । यसबाट गौतमबुद्ध सम्बन्धिका बेलाबेलामा उठाइने गरेका विवादहरूलाई तथ्यहीन प्रमाणित गरि भविष्यमा त्यस्ता विवादहरू नउठ्नकालागि थप प्रमाणहरू भेटिँदै छन् ।

वर्तमान सन्दर्भमा गौतमबुद्ध सम्बन्धि चर्चा-परिचर्चा हुनु धेरै अर्थमा सान्दर्भिक छ । मुलुकको अशान्ति र हिंसाको अन्त्यको बाटो खोज्न होस् वा शान्तिका साहित्यिक सिर्जनाहरू लेखिन हुन् वा लुम्बिनीको विकास निर्माण र प्रचार प्रसार गरेर विश्वका पर्यटकहरूलाई आकर्षित गर्न होस् हामीले कलम चलाउनु उत्तिकै जरूरी छ । ■

धात्थेया सुख !

■ मुनीन्द्ररत्न वज्राचार्य

मनू जीवन सुखमय यायत भगवान बुद्धया थी थी सन्देशयात बांलाक अध्ययन याय फय्के माः । दुःख सुयातं मयो । सकसितं सुख यो । उकें सुखया लागि व्वां व्वां जुयाः च्वंगु दइ । तर धात्थेया सुख छु खः ? थौकन्हे भीसं थुइके माःगु धात्थेया सुखया लागि भगवान बुद्धया थुगु विचाः यात मनन याय्फु । “निरोगी जुइगु थें तःधंगु लाभ मेगु छुं मद्दु, संतुष्ट जुइगु थें तःधंगु धन मेगु मद्दु । विश्वासी (इमान्दार) मनूथें तःधंगु बन्धु (पासा) मेपिं मद्दु । निर्वाण थें तःधंगु सुख मेगु मद्दु ।” थ्व प्यताजि उत्कृष्ट विचारयात छसिकथं विचाःयाय्गु थौया युगय् तसकं आवश्यक जुयाच्वंगु दु ।

(१) निरोगी जुइगु—

मनूतयत् तःधंगु दुःखया मू कारण हे रोगं सते याका च्वने माःगु अवस्था खः । रोग नं थी थी कथंया - शारीरिक व मानसिक । शरीरयात कष्ट जुया च्वनिगु रोग ज्वर वइगु, ल्वडप्रेसर, अल्सर, डाइबेटिज, पक्षघात, हर्ट आटाय्क, क्यान्सर व मेमेगु खः । विभिन्न मनोविचार या कारणं मानसिक रोगं कयाः नं तःधंगु दुःख जुयाच्वनी । रोग चाहे गरीव जुइमा चाहे धनी सकसितं छुनं छुं कथंया रोगं कय्फु । गरीवतयत् नय् मखनाः इले वासः याय् मफयाः रोगं दुःख बिया च्वनी । थथेहे साहु महाजनतय् तनं क्यान्सर, सुगर, हर्ट आटाय्क थें जाःगु रोगं सते याका च्वनी । उकें फयांफछि निरोगी जुया च्वनेगु हे धात्थेया सुखः खः । उकें थःगु शरीर स्वयाः ज्यायाय्गु स्वय्माः । स्वास्थ्य हे धन खः । निरोगी जुयाः म्वाना च्वनेगुति सुख मेगु छुं मद्दु ।

(२) संतोष जुइ मफुगु—

दुःखया कारण मनूतयत् मिखां खँको मालीगुलिंनं खः । थःमहं इच्छा यानागु वस्तु मदय्वं असन्तुष्ट जुल अले दुःखं न्यन । न्त्याको दःसां मगाइगु मोहया कारणं नं मनूत संतुष्ट जुइ मफुत । माक्व स्वयाः अप्पो कमय् याय्गु तृष्णाया कारणं मनूखं बांलागु बामंलाःगु ज्या याय्गु यात । थौकन्हे

सिधा रूपं धेवा कमय् याय् थाक्या वना च्वन उकें मनूतयसं भ्रष्टाचार, ठगी, बेइमान, जालसाजी, मिसावट, कालावजार यानाः सां धेवा कमय् याय्गुली आशक्त जुइ माला च्वन तर अयनं सन्तुष्ट जुइ मफयाच्वन । तर गुलि कमय् याई उलि हे दुःख न्यना च्वनेफु । थपिसं कमय् यानागु दां सुनानं यंकीला, मखुगु ज्या यानागुलिं पुलिसं ज्वनीला थजाःथजागु चिन्तां सुख काय् मफया च्वने यः । उकें थःत गाल्छि जक धेवा कमय् यानाः सन्तुष्ट जुय्गु याःसा सुखया अनुभव काय् फई । उकें धाइ- संतोषं परमं सुखं ।

(३) विश्वास काय्गु—

जब मनूखं विश्वास काय् फइमखु वं समाज, परिवार पाखें अलग्ग जू वनी । विश्वासया लागि मनूतसैं भिंगु चित्त तय्माल । तर थौकन्हे मनूतय्गु क्रियाकलापं सुयातं विश्वास हे याय् थाकु । छैं छैं परिवार दुने दाजु किजा, बौ काय्, कलाः भात, जःलाखःला दथुइ थी थी स्वार्थया कारणं विश्वास याय् थाकुइ धुंकल । थथेहे अफिसे जुइगु भ्रष्टाचारया कारणं कर्मचारीतयत् विश्वास याय् थाकुल । नेतातसैं थःपिनिगु स्वार्थया लागि याना च्वंगु ब्यवहारं थुमित नं विश्वास याय् थाकुल । सुनानं सुयातं विश्वास याय् मफइगु वातावरण जुयाच्वन । थजागु अवस्थाय् सकल मानवजातिं थवंथः हे विश्वासया वातावरण सिर्जना याय्फःसा सुखया लँपु खँके फई । बुद्ध उकें सकल प्राणीपिन्त विश्वासी जुइत सतर्क याना विज्यात ।

(४) निर्वाण जुइगु—

निर्वाणं हे दुःखयात मुक्त यानाः सुखया अनुभव विई । मनूतसैं न्त्याबलें गुकथं सुखं जीवन हनेगु धयागु इच्छा यानाच्वनी । थ्व हे सुखया लागि मनूखं थःगु जीवनयात व्यस्त यानाच्वनी । मनूया जीवनय् अनेक जंजालत दु । भौतिक सुख हे जक धात्थेया सुख मखु । आध्यामिक चिन्तना नं मनूतयत् माः । लोभ, मोह, द्वेष व तृष्णायात त्याग याय्फयवं हे निर्वाण प्राप्त जुई । उके भीपिं अज्ञानी जुया च्वने मज्यू । ■

“फुटेको काँसको थाल झैं निःशब्द हुनु सक्यौ भने तिमिलार्इ निर्वाण प्राप्त हुन्छ तिम्रो निम्ति कलह (हिंसा) केही हुनेछैन ।” - धम्मपद

The Emerald Buddha

■ Amrit Ratna Tuladhar

The Royal Monastery of the Emerald Buddha is one of the most venerated sites in Thailand where people convene to pay top respect to Lord Shakya-Muni Buddha and his sublime teachings. The Emerald Buddha is enshrined on a golden traditional Thai-style throne made of gilded-carved wood, known as a Busabok, in the ordination hall of the royal monastery. The sacred image is clad with one of the three seasonal costumes (summer, monsoon, winter) annually. The costumes are changed thrice a year in a special ceremony presided over by His Majesty the King.

The Emerald Buddha is in fact carved from a natural block of green jade and was first discovered in 1434 A.D. in a stupa in Chiang Rai. At that period, the image was virtually covered with plaster and was resolved to be an ordinary Buddha image. Later, however, the superior abbot who had found the divine idol was keenly able to notice that the plaster on the pointing nose had flaked off, revealing the precious green stone underneath. The abbot initially thought the invaluable stone was emerald and thus the interesting legend of the Emerald Buddha of Bangkok commenced.

The image was later taken to Lampang where it remained until King Tilok of Lannathai moved it to Chiang Mai, his capital, where it was fittingly enshrined in a certain technical position. In 1552 A.D. an interruption occurred in the Lannathai lineage of succession. King Chaichettha of Luang Prabang, who was the son of a Chiang Mai princess and a Laotian king, was invited to fill in the slot. However, after a relatively short reign he returned to Laos to succeed his father's throne, taking along with him the Emerald Buddha. The sculpture stayed in Laos for two hundred and twenty-six consecutive years until 1778 A.D. When a Thai army under the command of Chao Phraya Chakri, who later became King Rama I, captured Vientiane, the then Laotian capital, and the image was safely brought back to Thailand. When King Rama I had established the city of Bangkok, the Emerald Buddha was nestled within the Royal

Monastery with due pomp and ceremony.

The large monastic building consists of all the architectural features of purely a Buddhist monastery but without any residential quarters as no reverend monks happen to reside here. It also serves as the private chapel of the monarchial leader and, as such, the ordination hall is furnished with two spacious partitions on either sides of the principal altar in order to provide a personal retiring chamber for the monarch himself. This feature can be traced only at the Royal Chapel of Thonburi, which at present serves as the ordination hall of Wat Arun, located on the grounds of the palace of King Thonburi.

In front of the tall altar, stand two large Buddha images. These were cast in 1841 A.D. by the royal behest of King Rama III in sheer dedication to his grandfather—King Rama I and his father—King Rama II. The images were named Phra Phuttha Yod Fa Chula Lok and Phra Phutta Loetla Napalai respectively. Another image yet, Samphutthapanni Buddha image, also highly venerated by the Thai citizens, is situated in front of the high altar. It was in event cast by King Mongkut (Rama IV) during the auspicious occasion he was ordained a respectable monk.

The walls of the ordination hall are colorfully decorated with mural paintings. Above the window frames, from the south-west corner on the right of the altar, are a series of hand painted scenes depicting the selected events of Lord Shakya-Muni Buddha's life, including scenes from his birth, childhood, youth and the Great Renunciation. The murals lying on the east wall facing the high altar portray scenes of Temptation and Enlightenment, with a picture of the Earth Goddess underneath the Buddha's set. The murals along the north wall demonstrate Lord Shakya-Muni Buddha's preaching his Dhamma and his Entering Nirvan, and those behind the main altar represent the Buddhist Cosmology. Those behind the window panels illustrate various scenes from the Jatak tales and Siamese proverbs. ■

धर्मकीर्ति विहार

बज्रयानमा बज्र र घण्टाको प्रयोग

२०६७ वैशाख २५ गते

प्रवक्ता- डा. कविन्द्र वज्राचार्य

प्रस्तुती- राजभाई तुलाधर

यसदिन डा. कविन्द्र वज्राचार्यले बज्रयानी वा महायानीहरूले प्रयोग गर्ने बज्र र घण्टाको महत्त्वबारे प्रकाश पार्दै भन्नुभयो—

तेस्रो देखि एघारौँ शताब्दीको बीचमा बज्रयानको विकास भएको मानिन्छ । यसको शुरूवात नालन्दा विश्वविद्यालयबाट भएको थियो । थेरवादमा ज्ञानलाई बढी महत्त्व दिइएको छ भने बज्रयानमा पूजालाई बढी महत्त्व दिइएको छ । यसमा धेरैजसो वस्तुहरू विभिन्न कुराको प्रतीकको रूपमा प्रयोग गरिन्छ । बज्र र घण्टाले पनि विभिन्न अर्थहरू राख्दछन् । हिन्दू धर्ममा बज्रलाई दधिचि ऋषिको हाडबाट बनाइएको इन्द्रको मुख्य अस्त्र मानिन्छ । तर बज्रयानी बौद्ध धर्मले बज्रलाई दृढताको प्रतीकको रूपमा प्रयोग गर्छ । यसैकारण स्वयम्भू माथि उक्लनासाथ हामीले सबै भन्दा पहिले एउटा ठूलो बज्र राखिएको पाउँछौं । बज्र र घण्टालाई महायानी लामाहरूले पनि प्रयोग गर्छन् । बज्रयान उपाय कौशल धर्म हो । यसमा सबै कुरा कुनै न कुनै रूपले अर्कोको लागि उपाय हुन्छ भन्ने मान्यता राख्छ । बज्रलाई त्यसैले उपायको प्रतीक पनि मानिन्छ । पूजाको बेला गुरुजुले दायाँ हातले बज्र र बायाँ हातले घण्टा समात्छ । यहाँ बज्र पुरुष र घण्टा नारीको प्रतीक हो ।

बज्र र घण्टाको विभिन्न प्रतिकात्मक अर्थ दर्शाउँदै पनि मूल रूपमा यसले बुद्धको गुण र दर्शनलाई नै प्रतिविम्बित गर्दछ । बज्रले करुणाभावको र प्रज्ञाको घण्टाले प्रतिनिधित्व गर्दछ । करुणा र प्रज्ञाको एकाकार को उत्कृष्ट स्वरूप नै बुद्धभाव हो । बज्रको दुवैतिर पाँच-पाँचवटा हाँगा र बीचमा गोलो भाग हुन्छ । एकातिरको पाँचवटा हाँगाले पाँचवटा क्लेश राग, द्वेष, मोह, पिशुन र मात्सर्यलाई दर्शाउँछ भने अर्को पाँचवटा हाँगाले ती क्लेशहरूलाई काट्ने पाँचवटा ज्ञान क्रमशः प्रतिवेक्षण, आदर्श, धर्मधातु, समता र कृत्यानुष्ठानलाई

दर्शाउँछ । हामीले स्वयम्भूमा पूजा गर्ने गरेको पञ्चबुद्ध वास्तवमा शाक्यमुनी बुद्धको ती पाँचवटा ज्ञानहरूकै प्रतीक हुन् । कुनै कुनै घण्टाको माथिल्लो भाग बज्रको आधा भाग जस्तो बनाइएको हुन्छ । यसले करुणा र प्रज्ञा सधैं सँगसँगै हुनुपर्छ भन्ने कुरा दर्शाउँछ । बज्रको बीचको गोलो भागले शुन्यताको अर्थ जनाउँछ । यसले संसार र निर्वाण बीचको बुद्धभाव पनि दर्शाउँछ । बुद्धको परमार्थ ज्ञान वास्तवमा शुन्यता ज्ञान नै हो । यहाँ शुन्यताको अर्थ केही पनि नभएको भन्ने होइन । सबै कुरा निरन्तर परिवर्तन भइराख्ने अनित्य स्वभावको भएकोले म अथवा मेरो भनेर सधैं समाती राख्न सकिने केही पनि छैन । त्यसैले शुन्यता भनिएको हो । शुन्यता ज्ञानले हाम्रो मनमा करुणा जगाउँछ, जसले हामीले बुद्धको नजीक पुऱ्याउँछ ।

बज्र र घण्टा करुणा र प्रज्ञाको प्रतिकात्मक रूप भएकोले यसलाई कसै कसैले सजाएर मात्र पनि राख्ने गर्छन् । यी दुवै आफैमा भौतिक वस्तुहरू मात्रै हुन् र हामीले माथि उल्लेखित कुराहरूलाई मान्नेपर्छ भन्ने कुनै जरूरी छैन । तर जुन प्रतिकात्मक अर्थहरू बज्र र घण्टाको माध्यमबाट व्यक्त गर्न खोजिएको छ, तिनीहरूलाई राम्ररी चिन्तन मनन गर्नुपर्ने भन्ने बज्रयानको सान्दर्भिकतालाई बुझ्न मद्दत मिल्छ भन्ने आशा गर्न सकिन्छ ।

विषय- भिक्षुणी शासन

२०६७ ज्योष्ठ २९ गते, शनिवार

प्रवचक- मेत्तावती गुरुमां

स्थान- धर्मकीर्ति विहार, श्रीघःनःघः

यसदिन श्रद्धेय मेत्तावती गुरुमाले भिक्षुणी शासन विषयमा प्रवचन गर्नुहुँदै भन्नुभयो—

“बुद्धकालिन समयमा महाप्रजापती गौतमीले भिक्षुणी शासन स्थापना गर्नको लागि ठूलो योगदान पुऱ्याएर जानुभएको कुरालाई हामीले स्मरण गर्न योग्य छ । आफूले पनि दरवार त्याग गर्नुभई आफ्ना ५०० जना शिष्यहरूलाई पनि साथमा लिई भगवान् बुद्ध समक्ष पुगी भिक्षुणी बन्न प्रार्थना गर्नुभएको थियो । उहाँले दरवारीय सुख सयललाई आध्यात्मिक सुखको सामु मूल्यहीन,

सम्झनुभई मानव जन्म सार्थक गर्नका लागि त्यागी जीवन रोज्नु भएको थियो । उहाँको धैर्य एवं त्याग भावनालाई कदर गर्नुभई भगवान् बुद्धले महाप्रजापती गौतमी सहित अन्य ५०० जना नारीहरूलाई एकैपटक भिक्षुणी बनाई संघमा प्रवेश गराउनु भएको थियो । साथै उहाँहरूको साथै उहाँहरूको समूहले अति शाहसपूर्वक मिहेनतगरी अहर्न्त (मुक्त अवस्था) हुनुभई एकैपटक निर्वाण हुन सफल हुनुभएका थिए । भनिन्छ महाप्रजापती गौतमी सहित अन्य ५०० जना नारीहरूलाई भिक्षुणी संघमा प्रवेश गराउन भिक्षु आनन्दको ठूलो गोगदान रहेको थियो ।

यसरी भिक्षुणी शासन स्थापना भइसकेपछि तत्कालिन राजपरिवारका अन्य सदस्यनारीहरू लगायत अन्य प्रतिष्ठित परिवारका नारीहरू पनि भिक्षुणी संघमा प्रवेश गरी भिक्षुणी भएका थिए । यसरी भिक्षुणी शासनको विस्तार हुँदै गएको थियो ।

सम्राट अशोकको पालामा भिक्षुणी संघमित्राले भिक्षुणी शासनलाई श्रीलंकामा भित्र्याइदिनु भएको थियो । श्रीलंकाबाट चीनमा पनि भिक्षुणी शासन विस्तारित हुँदै गएको थियो । यसरीनै ताइवानमा पनि यो शासनको हाँगा फैलिँदै गएको देखिन्छ ।

विषय- बुद्ध धर्ममा कर्मको भूमिका

२०६७ आषाढ ५ गते, शनिवार

प्रवचक- भिक्षु उपतिस्स

प्रस्तुती- सुमीत्रा तुलाधर

यसदिन श्रद्धेय भिक्षु उपतिस्सले “बुद्ध धर्ममा कर्मको भूमिका” विषयमा प्रवचन दिनुहुँदै भन्नुभयो— “बुद्ध शिक्षानुसार कर्मको परिभाषा ३ वटा द्वारहरूबाट शुरू हुन्छ । मनले चिन्तना गर्छ । मनमा उत्पन्न भएको विषय वचनले प्रकट गर्छ । शरीरले गरेर देखाउँछ ।

असल मनले गरेको कर्मको फल सधैं असल नै हुन्छ । खराब मनले गरेको खराब कर्मको फल पनि खराब नै हुन्छ । भगवान् बुद्धले हामीलाई राम्रो मार्गमा लाग्ने सल्लाह दिई दश पुण्य क्रिया वारे बताउनुभएको छ भने खराब मार्गमा नलाग्ने दश अकुशल विषयमा बताउनुभएको छ । भगवान् बुद्ध मार्ग प्रदर्शक मात्र हुनुहुन्छ । राम्रो नराम्रो बाटोमा लाग्ने जिम्मा आ-आफ्नै हो । त्यसैले बाटो चिन्नु हाम्रो कर्तव्य हो ।

मानिसको स्वभाव परिवर्तनीय छ । कहिले राम्रो असल विचार मनमा आउने गर्छ भने कहिले खराब विचारले ठाउँ लिने गर्छ । असल विचार आउने वित्तिकै त्यसलाई कार्य रूपमा परिणत गर्नु राम्रो हुनेछ । होइन भने हाम्रो मन तुरुन्त खराब विचारमा बदल्न सक्छ । त्यसैले राम्रो कार्यले राम्रै फल दिन्छ भने नराम्रो कार्यले नराम्रै फल प्राप्त हुन्छ भन्ने कुरालाई हामी कसैले भुल्नु हुन्न ।

सहनशीलता (क्षान्ति पारमिता)

२०६७ आषाढ २६ गते, शनिवार

प्रवक्ता- डा. कविन्द्र वज्राचार्य

प्रस्तुती- राजभाई तुलाधर

यसदिन डा. वज्राचार्यले मानव जीवनमा सहनशीलताको महत्त्वबारे आफ्नो मन्तव्य दिँदै भन्नुभयो—

दुःखको मूल कारण तृष्णा हो । राग, द्वेष, मोह तृष्णाको स्वरूप हो । रागलाई दानद्वारा जित्न सकिन्छ भने मोहलाई ध्यानद्वारा । द्वेषलाई जित्न सहनशीलता चाहिन्छ जुन क्षान्ति पारमिता अन्तरगत पर्छ । द्वेषको कारण उत्पन्न हुने रीस, इर्ष्या, बदलाको भावना आदि विकारले मानिसलाई निरन्तर दुःख दिइरहेको हुन्छ साथै अरूको दुःखको समेत कारण बन्नपुग्छ । दान गरेर जित्नु पुण्य कमाए पनि एक क्षणको क्रोधले त्यो पुण्य नास हुनसक्छ । त्यसैले भनिएको छ द्वेष जस्तो ठूलो पाप अर्को छैन, क्षान्तिरूपी पुण्य अर्को छैन । महायान, थेरवाद दुवैमा क्षान्ति पारमिताको महत्त्वलाई उच्च स्थानमा राखिएको छ । भगवान् बुद्धले थुप्रै जन्महरूमा अरू पारमिताहरूको साथ-साथै क्षान्ति पारमिता पनि पुरा गरेर बुद्धत्व प्राप्त गर्नुभएको हो । विहार, वहीहरूमा गरिने पुजा पाठमा, नामसंगिती पाठमा दश पारमिताको गुण वर्णन गरिएको हुन्छ जसमा क्षान्ति पारमिता पनि पर्छ । महायान अथवा बज्रयानको धारणा अनुसार अचला भूमि वा अष्टम् भूमिमा प्रतिस्थित हुन क्षान्ति पारमिता पुरा गरेको हुनुपर्छ । भगवान् बुद्धले गृहस्थहरूको लागि बताउनुभएको ३८ मङ्गल धर्महरूमध्ये क्षान्ति पनि एक हो । क्षमा गर्नु ठूलो धर्म हो भनेर सबैले मान्छन् । तर कस्तो किसिमको क्षमा भन्ने बुझ्नु जरुरी छ । अरूले दुःख कष्ट दिए पनि आफू निर्बल, कमजोर भएको कारणले

बदला नलिएकोलाई क्षमा दिएको भन्न मिल्दैन । आफू समर्थ भएर पनि अरूको गल्ती, अपराधलाई समता भावमा बसेर क्षमा दिन सक्नुपर्छ, अनि मात्रै क्षान्ति हुन्छ । जसले आफूलाई दुःख दिएको छ त्यसप्रति मनमा कुनै किसिमको कटुता हुनुहुँदैन । क्षमाभाव विकास गर्नु त्यति सजिलो छैन तर विभिन्न सकारात्मक सोच राखेर विकास गर्न सकिन्छ । १) अज्ञानताको कारणले दुःख दिएको हो, क्षमागर्नुपर्दछ । २) कर्मफलको कारणले उसबाट दुःख पाएको हुनसक्छ, हिजो शायद मैले उसलाई दुःख दिएर आएको थिएँ । ३) सबैलाई समान देख्ने, मैत्री भाव राख्ने । ४) कसैबाट केही समस्या अथवा अप्रिय स्थिति आयो भने त्यसलाई क्षान्ति पारमिता पुरा गर्ने अवसरको रूपमा लिने । ५) अनित्यतालाई जानेर पनि क्षमा गर्न सकिन्छ । जसले जतिसुकै दुःख दिए पनि त्यो अनन्त समयसम्म रहँदैन ।

सानोतिनो झै-झगडामा पनि सहन नसकेर उग्र रूप लिएको हामीले बराबर देखे सुनेका छौं । एकजनाले सही दिएको खण्डमा झगडा अगाडि बढ्दैन । सासु जतिसुकै चण्ड स्वभावको भए पनि यदि बुहारी सहनशील छिन् भने विस्तारै सासुमा समेत सकारात्मक परिवर्तन आउन सक्छ । सहनशीलता एउटा नभई नहुने मानवीय गुण हो । यसले अरूलाई समेत सुधिने अवसर दिन्छ । तर सहने भन्दैमा अतिमा चाहिँ जानु हुँदैन । कसैले विनाकारण ठूलो हानी नोक्सानी गर्न आउँछ भने त्यसको प्रतिकार गर्नुपर्ने हुन्छ । भगवान बुद्धले पनि भन्नुभएको छ कि अरूको धेरै भलो गर्न आफ्नो धेरै हानी नगर । आजकलको जमानामा आफ्नो हानी गरेर अरूको भलो गर्ने मानिस विरलै होला । हामीले कम से कम आफ्नो लाभको लागि अरूको कुनै किसिमबाट पनि हानी नगरौं । कसैले अज्ञानी भएर गर्छ भने त्यसलाई क्षमा दिउँ ।

प्रब्रज्या दिवस

२०६७ श्रावण १ गते, शनिवार

प्रस्तुती- मिनरवती तुलाधर ।

स्थान- ध्यानकुटी विहार, बनेपा ।

यसदिन धर्मकीर्ति बौद्ध अध्ययन गोष्ठीले बने पास्थित ध्यानकुटी विहारमा ३२ औं पटकको प्रब्रज्या दिवस सञ्चालन गरिएको थियो । विकासरत्न तुलाधरको संयोजकत्वमा अरुणसिद्धि तुलाधरले सञ्चालन गर्नुभएको

उक्त कार्यक्रम दुई चरणमा विभाजन गरी सम्पन्न गरिएको थियो ।

पहिलो चरणमा विहानको जलपानबाट शुरू गरी पूज्य भिक्षु अश्वघोष महास्थविरबाट बुद्ध पूजा र शील प्रार्थना गराउनुभएको थियो । त्यसपछि अल्पकालिन प्रब्रज्या शिविरमा भाग लिनुभएका ६ जना भाई बहिनीहरूद्वारा प्रब्रजित जीवन विषयमा आ-आफना अनुभवबारे प्रश्नोत्तरद्वारा प्रष्टाउनु भएको थियो । यही क्रममा उहाँहरूले एकहप्ते प्रब्रजित जीवन बिताउन पाएको कारणले आ-आफ्नो व्यवहारमा सुधार आएको महशुस गर्नुहुँदै अनुशासन पालन गर्नसकेको, पढाइमा बढी ध्यान केन्द्रित गर्नसकेको, बुद्ध शिक्षा जान्ने मौका पाएको, रिसलाई केही हदमा भएपनि नियन्त्रण गर्ने क्षमता वृद्धि भएको र आफू भन्दा ठूलावडालाई आदरसत्कार गर्न जाने को आदि विविध उपलब्धीहरू बारे जानकारी दिनुहुँदै यस एकहप्ते शिविरमा भाग लिन पाएकोले आफूले धेरै ज्ञानवर्द्धक शिक्षाहरू सिक्न पाएकोले खुशी लागको कुरा बताउनुभयो ।

दोस्रो चरणको कार्यक्रम भोजनपछि सञ्चालन गरिएको थियो । यस कार्यक्रममा ३ जना वक्ताहरू १) चन्द्रलक्ष्मी बज्राचार्य २) अमृतरत्न ताम्राकार र ३) रोशनकाजी तुलाधर आदिले बुद्ध शिक्षाको विविध महत्त्वहरू बारे आ-आफ्नो मन्तव्य व्यक्त गर्नुभएका थिए ।

यसरी नै इन्दावती गुरुमाले पाच दुर्लभहरू मध्ये प्रब्रज्या भाव दुर्लभ विषयमा प्रकाश पार्नुभएको थियो ।

अन्त्यमा भिक्षु अश्वघोष महास्थविरद्वारा मानिसको जीवन सादा जीवन र उच्च विचारको हुनसके ज्यादै राम्रो हुने र अरूद्वारा सम्मानित हुनको लागि पहिला आफ्नो व्यवहार र आचरण राम्रो हुनुपर्ने विषयमा प्रब्रचन दिनुभएको थियो ।

भिक्षुणी धम्मवतीको

७६ औं जन्मोत्सवको उपलक्ष्यमा

साप्ताहिक अभिधर्म पाठ एवं अन्य विविध

कार्यक्रमहरू सम्पन्न

२०६७ श्रावण ५-१२ । स्थान- धर्मकीर्ति विहार ।

भिक्षुणी धम्मवतीको ७६ औं जन्मोत्सवको उपलक्ष्यमा २०६७ श्रावण ५ देखि १२ सम्म

फोटो सौजन्य- भिक्षुणी पञ्चावती

धम्मवती गुरुमांको ७६ औं वर्षिय जन्मदिनको उपलक्ष्यमा साप्ताहिक अभिधर्म पाठ गर्नुहुँदै भिक्षुसंघ

भिक्षु महासंघको तर्फबाट अभिधम्म पाठ देशना लगायत महायानी लामा गुरुहरूबाट र बज्रयानी गुरुजुहरूको तर्फबाट पनि पाठ लगायत धर्मदेशना गरिएको थियो । यस ८ दिनभित्र संचालित विविध कार्यक्रमहरूको विवरण यसरी रहेको छ ।

१) साप्ताहिक अभिधर्म पाठ विवरण (२०६७/४/५-११)

क्र.सं.	मिति	अभिधर्मपाठ	धर्मदेशना	जलपानदाता	भोजदाता
१.	२०६७ श्रावण ५	धम्म संगण	सयादो उ. कुण्डल	अमृतरत्न शाक्य	ललीता, कालिमाटी
२.	२०६७ श्रावण ६	विभंग	भिक्षु अश्वघोष	शोभा श्रेष्ठ	शोभा श्रेष्ठ
३.	२०६७ श्रावण ७	कथावत्यु	भिक्षु कुमार काश्यप भिक्षु धर्ममूर्ति	कमला गुरुमा	पुला पुचः ध.की.
४.	२०६७ श्रावण ८	पुगलपञ्जाति	भिक्षु ज्ञानपूर्णांक	कीर्ति मैया पुचः	दिलमाया श्रेष्ठ
५.	२०६७ श्रावण ९	धातुकथा	भिक्षु पञ्जारतन	ध.की. मिर्जपुचः	ध.की. चम्पा पुचः
६.	२०६७ श्रावण १०	यमक	भिक्षु कोण्डव्य	धम्मविजया गुरुमां	ध.की. पूर्णहरा पुचः
७.	२०६७ श्रावण ११	पट्टान	भिक्षु निगोध	कसम गुरुमां	ध.की. अष्टमाया पुचः

२) महायानी गुरुहरू र बज्रयानी गुरुजुहरूबाट पाठ-

२०६७ श्रावण १२ गते, बुधवार

यसदिन धम्मवती गुरुमांको ७६ औं जन्मोत्सवको उपलक्ष्यमा महायानी गुरुहरू एवं बज्रयानी गुरुजुहरूबाट

धम्मवती गुरुमांको सुस्वास्थ्य कामना गरी पाठ गर्नुभएको थियो । यसदिन अनोजा गुरुमांको तर्फबाट जलपानदानको व्यवस्था मिलाइएको थियो भने दिउँसोको कार्यक्रममा प्रसाद वितरण गर्नुहुने दाताहरूको नामावली यसरी रहेको छ । अनुपमा गुरुमां, मोहन ठँबहिल, कर्णदेवी पुचः, न्यत पुचः, नँसा: पुचः आदि ।

यसदिन ध.की. न्हू पुचःकोतर्फबाट भोजनको व्यवस्था मिलाइएको थियो ।

३) ज्ञानमाला भजन समूहबाट ज्ञानमाला भजन प्रस्तुत-

२०६७ श्रावण ५ देखि १२ (८ दिनसम्म) धम्मवती गुरुमांको ७६ औं जन्मोत्सवको उपलक्ष्यमा उहाँको सुस्वास्थ्य कामनागरी ज्ञानमाला भजन प्रस्तुत गर्नुहुने ज्ञानमाला भजन समूहको नामावली यसरी रहेको छ ।

धर्मकीर्ति ज्ञानमाला भजन, श्रीघः ज्ञानमाला भजन, स्वयम्भू ज्ञानमाला भजन, माथ्वा ज्ञानमाला भजन जनबहाल, सुभाषित ज्ञानमाला भजन गणबहाल अन्नपूर्ण ज्ञानमाला भजन असन, त्रिरत्न भजन खलः ओकुवहाल आदि ।

४) धर्मकीर्ति प्रकाशन पुस्तक वितरण कार्य समूहका

प्रमुखहरूलाई उपहार वितरण—
२०६७ श्रावण १० गते, सोमवार

धर्मकीर्ति प्रकाशनको रूपमा प्रकाशित पुस्तकहरूलाई देशका विभिन्न स्थानहरूमा रहेका पाठकवर्गहरू सामु पुऱ्याई धर्मप्रचार कार्यमा सहयोग पुऱ्याउनु भएवापत पुस्तक वितरण समूहका टोली प्रमुखहरूलाई वर्षेनि धम्मवती गुरुमांले दिदै आइरहनुभएको प्रशंसा उपहार वितरण कार्यक्रम यसपाली पनि सुसम्पन्न भयो । यो उपहार धम्मवती गुरुमांको ७६ औं वर्षिय जन्मोत्सवको उपलक्ष्यमा वितरण गरिएको थियो ।

५) दानप्रदान कार्यक्रमहरू—

२०६७ श्रावण ५ देखि १२ गतेसम्म ८ दिने विविध कार्यक्रमहरूमा उपस्थित हुनुभई धम्मवती गुरुमांको सुस्वास्थ्य एवं दीर्घायु कामना गर्नुभई पाठ गर्नुहुने श्रद्धेय भन्ते गुरुमांहरू लगायत महायानी गुरु एवं बज्रयानी गुरुहरूलाई धम्मवती गुरुमांले विशेष रूपमा दान प्रदान गर्नुभएको थियो भने धर्मकीर्ति विहारका गुरुमांहरू लगायत उपासक उपासिकाहरूले पनि दान प्रदान गर्नुभएका थिए ।

गुरुपूजा

२०६७ श्रावण १० गते, सोमवार
स्थान- धर्मकीर्ति विहार

धर्मकीर्ति बौद्ध अध्ययन गोष्ठीले गुरु पूर्णिमाको उपलक्ष्यमा वर्षेनी मनाउँदै आइरहेको गुरुपूजा कार्यक्रम यसपाली पनि भव्य रूपमा सम्पन्न गरिएको छ ।

कार्यक्रममा धर्मकीर्ति बौद्ध अध्ययन गोष्ठीका सदस्यहरूले पालै पालो गरी भिक्षुणी धम्मवती लगायत धर्मकीर्ति विहारका अन्य गुरुमांहरूलाई दान-प्रदान गरी धर्मपूजा गर्नुभएका थिए ।

उक्त कार्यक्रममा श्रद्धेय भिक्षुणी धम्मवतीबाट गुरुपूजा कार्यक्रमको महत्त्व विषयमा प्रकाश पानुहुँदै “पूजा च पूजनेय्यानं एतं मङ्गल मुत्तमं” अर्थात् पूजा गर्न योग्य व्यक्तिलाई पूजा गर्नु पनि मङ्गल कार्य हो भनी भगवान् बुद्धले देशना गर्नुभएकोमा बुद्ध-वचन यस दिन पालन भइरहेको विषयमा प्रवचन दिनुभएको थियो ।

पुस्तक विमोचन

प्रस्तुती- मदनरत्न मानन्धर

अरगमहागन्धवाचक पण्डित, सासनधज धम्माचरिय

भिक्षुणी धम्मवतीबाट अरगजाणी गुरुमांद्वारा लिखित “पालि शिक्षा र संक्षिप्त” पुस्तक गत २०६७ श्रावण ८ गते, शनिवारका दिन विश्व शान्ति विहारमा एकभव्य कार्यक्रमका बीच विमोचन सम्पन्न भएको समाचार छ । नेपाल बौद्ध परियत्ति शिक्षा, परियत्ति अनुसन्धान समितिको तत्वावधानमा आयोजित सो कार्यक्रम अरगमहासद्धम्मजो तिकधज, धम्माचरिय भिक्षु ज्ञानपूर्णिक महास्थविरज्यूको सभापतित्वमा भएको र उहाँ भिक्षुबाट पञ्चशील प्रार्थना गराउनुहुँदै बर्मासा पालि भाषाका ज्ञाता धुरन्धर विद्वान भिक्षुहरू आफू पालि भाषा जान्ने बुझ्ने हुँदा बुद्धसँगै बसे को आभास भएको बताउनुहुन्छ भन्नुहुँदै नेपालका यसप्रकारको पुस्तक लेखिका र प्रकाशन हुनु उत्साहप्रद भएको उद्गार व्यक्त गर्नुभयो ।

पुस्तक विमोचन गर्नुहुँदै भिक्षुणी धम्मवतीबाट पालि शिक्षाको महत्त्व र उपादेयतामाथि प्रकाश पार्नुहुँदै आफूले बर्मासा बुद्धशिक्षा अध्ययन गर्ने सुअवसर प्राप्तभएको श्रेय उहाँमा पालि भाषाको ज्ञानलाई दिनुभयो ।

साझा प्रकाशनका पूर्व-महाप्रबन्ध प्रा. भिक्टर प्रधानले पुस्तकबारे समिक्षा गर्नुहुँदै बौद्ध साहित्यको अध्ययनका लागि मात्र नभई स्वयं नेपालभाषाको अध्ययनका लागि समेत पालि भाषाको ज्ञानहुनु आवश्यक भएको कुरा बताउनुभयो ।

पुस्तक लेखिका अरगजाणी गुरुमांबाट त्रिपिटक ग्रन्थ मौलिक रूपमा बुझ्न पालि भाषाको ज्ञान हुनु नितान्त आवश्यक रहेको र बुद्धजन्मभूमिमा यसप्रकारको पुस्तकको अभाव खट्टिएको महशूस गरी आफूले सो पुस्तकलाई सरल किसिमले प्रस्तुत गरेको कुरा बताउनु भयो ।

समितिका संयोजक त्रिरत्न मानन्धरबाट स्वागत मन्तव्य प्रस्तुत गर्नुभएको उक्त कार्यक्रममा पुस्तकका प्रकाशक दिलरत्न शाक्यले यसप्रकारको महत्त्वपूर्ण पुस्तक प्रकाशन गर्नपाएकोमा हर्ष प्रकट गर्नुका साथै प्रकाशनको अवसर प्रदान गर्नुभएकोमा लेखक गुरुमांप्रति आभार प्रकट गर्नुभयो ।

लेखकको संक्षिप्त परिचयका साथै कार्यक्रमको संचालन समितिका सदस्य मदनरत्न मानन्धरले गर्नुभएको थियो भने सदस्य रश्मि राजकर्णिकारबाट अन्तमा धन्यवाद ज्ञापन गर्नुभएको थियो । साथै उक्त अवसरमा उपस्थित

समस्त महानुभावहरूलाई प्रकाशन परिवारबाट सो विमोचित पुस्तक पनि प्रदान गरिएको थियो ।

पुस्तक विमोचनकै शुभअवसरमा प्रत्येक शनिवार एकघण्टा पालि व्याकरणको कक्षा सञ्चालन उहाँ अग्राणी गुरुमांवाट हुने उद्घोषण अनुसार गत श्रावण १५ गतेदेखि शुरू भएको कक्षामा २० जनाभन्दा बढीको उत्साहप्रद उपस्थित रहेको पनि समाचार प्राप्त भएको छ ।

पूज्य धम्मवती गुरुमांया ७६ दै पूवंगु बुदिया

लसताय् ज्ञानमाला भजनया विसकं ज्याइवः क्वचाल

धर्मकीर्ति बौद्ध ज्ञानमाला भजन खलःया व्वनाय् खुध्वः ज्ञानमाला भजन खलः पाखें भजन श्रवण याय्गु ज्या धर्मकीर्ति विहारे जूगु जुल । न्हापांगु दिवस-

२०६७/४/५ गते बुधवाः धर्मकीर्ति ज्ञानमाला भजन

२०६७/४/६ गते बिहिवाः स्वयम्भू ज्ञानमाला भजन

२०६७/४/७ गते शुकुवाः श्रीघः ज्ञानमाला भजन

२०६७/४/८ गते शनिवाः धर्मकीर्ति ज्ञानमाला भजन

२०६७/४/९ गते आइतवाः बुद्ध जीवनी मा थ्वाः ज्ञानमाला भजन

२०६७/४/१० गते सोमवाः धर्मकीर्ति ज्ञानमाला भजन

२०६७/४/१० गते सोमवाः न्हिनसिया २ वजे त्रिरत्न ज्ञानमाला भजन, यल

२०६७/४/१० गते सोमवाः न्हिनसिया ५ ताःइले अन्नपूर्ण ज्ञानमाला भजन

२०६७/४/११ गते सोमवाः मंगलवाः सुभाषित ज्ञानमाला भजन

२०६७/४/१२ गते सोमवाः बुधवाः धर्मकीर्ति ज्ञानमाला भजन

पिनं झायादीपिं खुध्वः ज्ञानमाला भजन खलःपिंत पूज्य धम्मवती गुरुमां पाखें खाडा गा कोखाय्काः धर्मकीर्ति भजनमाला सि.डि. छ्चाः, धर्मकीर्ति ज्ञानमाला भजन म्ये मूना सफू व लोगो लुमन्ति चिं (धर्मकीर्ति ज्ञानमाला भजन) छ्गू छ्गु व नगद १०००/- दाँ न लःल्हाना विज्यात ।

स्वयम्भू ज्ञानमाला भजन खलःया नायोः भाजु रत्न बहादुर राजकर्णिकार पाखें सम्मान-पत्र फ्रेम धम्मवती गुरुमांयात लल्हाना दिल ।

अन्नपूर्ण ज्ञानमाला भजनया अध्यक्ष ललित तुलाधर पाखें नं सम्मान-पत्र फ्रेम धम्मवती गुरुमांयात लल्हाना दिल ।

सुभाषित ज्ञानमाला भजन, मां थ्वाः ज्ञानमाला भजन, त्रिरत्न ज्ञानमाला भजन यल, श्रीघः ज्ञानमाला भजन वयकपिं पाखें भगवान मूर्ति खाडा गा पस्मिना गा धम्मवती गुरुमांयात लल्हाना दिल ।

वसपोलयागु जन्मदिं भव्य सम्पन्न जुल । ध.ज्ञा.भ.या उपाध्यक्ष जुजुभाई शाक्य पाखें मिक्स्चर छ्गः धम्मवती गुरुमांयात धम्मवती गुरुमांया ७६ दै बुद्धिं व गुरु पुन्हिया लसताय् लल्हाना विज्यात ।

अथेंतु धर्मकीर्ति बौद्ध ज्ञानमाला भजन दुजः गुम्हसिनं (९ जना) फोटोग्राफि, भिडियो ग्राफि तालिम कयादीगु खः । नवीन चित्रकारजु तालिम वियादिगु खः स्यनामिं पाखें दय्लागु “धर्मकीर्ति विहार छ्पुलु” डकुमेन्टी गुरुपुन्हि व धम्मवती गुरुमांया जन्म दिया लसताय् गुरु दक्षिणाया देछ्छःगु रूपय् धम्मवती गुरुमांयात देछ्छसैं उलेज्या याःगु जुल ।

च्वमि व निर्देशिका प्रेमलक्ष्मी तुलाधर, रामेश्वरी महर्जन, उद्घोषिका रीना तुलाधरयागु सल्ल वंगु सलं थुकियात विस्कंहे मू वंका व्युगु दु । इडिटिंग याना दिम्ह सो हन मानन्धरयागु नं तसकं मिहिनेतदु । थ्वहे लसताया दिं कुन्हु धर्मकीर्ति ज्ञानमाला भजनयात ग्वाहालियाना दिपित धम्मवती गुरुमां पाखें खाडा गा कोखाय्का धर्मकीर्ति ज्ञानमाला भजनया लुमन्ति चिं विया हना विज्यात । हनामिपिं छ्छसिकथं थथे दु-

१. पञ्जावती गुरुमां- फोटोग्राफि, भिडियो ग्राफि प्रेरणा विया विज्याम्ह
२. नवीन चित्रकार- फोटोग्राफि, भिडियो ग्राफि तालिम विया दीम्ह
३. सोहन मानन्धर- इदितिङ्ग “धर्मकीर्ति विहार छ्पुलु”
४. सरजु बज्जाचार्य- धर्मकीर्ति ज्ञानमाला भजन खलः तय्गु फोटो फ्रे दय्का दीम्ह
५. शैलेन्द्र बज्जाचार्य- धर्मकीर्ति ज्ञानमाला भजन म्ये मूना सफू प्रिन्टयाना दीम्ह ।

भजन खलः सकलसित जलपानया व्यवस्था धर्मकीर्ति जलपान पुचः खलः व श्याममान बज्जाचार्ययाना दीगु खः ।

प्रस्तुती- प्रेमलक्ष्मी तुलाधर

“कठोर वचन नबोल, अरुले पनि तिमीलाई उतिकै कडा वचन बोल्ने छ, कडा बोल्नाले त्यसको बदला दण्ड पाउने छौ ।” - धम्मपद

अनिच्चावत संखारा उप्पादवय धम्मिनो
उपज्जित्वा निरुज्झन्ति तेसं ऊपसमो सुखो

जन्म दिं:
१९७६/४/१

मदुगु दिं:
२०६७/१/२७

मदुग्ढः श्री लक्ष्मीदास महर्जन

लुभुई विहार मदुबलेनिसें संस्थापक जुयादीमह हनेबहःमह लक्ष्मीदास महर्जन
२०६७ वैशाख २७ गते आकाझाकां मदुगुलिं वय्कःया निर्वाण कामना यासे वय्कःया
छय्येजःपिसं अनित्य संसारया सत्यतथ्य नियमयात थ्वीकाः धैर्य धारण याय् फय्मा धकाः
बिचाः हाय्का चवना ।

सुवर्ण छत्रपुर विहार परिवार

लुभु, ललितपुर

अनिच्चावत संखारा उप्पादवय धम्मिनो
उपज्जित्वा निरुज्झन्ति तेसं ऊपसमो सुखो

जन्म दिं:
१९८९ फाल्गुण ३ गते

मदुगु दिं:
२०६६ फाल्गुण ५ गते

दिवंगत विश्व लक्ष्मी तुलाधर

धर्मकीर्ति पत्रिकाका विशेष सदस्य विश्व लक्ष्मी तुलाधर, न्यतपाचोको ७७
वर्षको उमेरमा दिवंगत भएकोले उहाँको परिवारजनले संसारको अनित्य स्वभावलाई बुझी
यस दुःखद् घडीमा धैर्य धारण गर्न सकुन् भनी मैत्रीपूर्ण पुण्यानुमोदन गरिएको छ ।

धर्मकीर्ति पत्रिका परिवार

धर्म प्रचार

मैत्री बोधिसत्त्व विहारमा बुद्धपूजा र धर्मदेशना
२०६७ श्रावण ३ गते, सोमवार

स्थान- मैत्री बोधिसत्त्व विहार, जमल ।

मैत्री बोधिसत्त्व विहार, जमलमा संचालन भइरहेको मासिक बुद्धपूजा कार्यक्रम अनुसार यसदिन धम्मवती गुरुमाले पञ्चशील प्रार्थना गराउनुभई बुद्धपूजा कार्यक्रम सञ्चालन गर्नुभएको थियो । सो पश्चात् उहाँले धर्मदेशना गर्नुभएको थियो ।

धर्मकीर्ति ज्ञानमाला भजन खलःले भजन प्रस्तुत गर्नुभएको उक्त कार्यक्रममा उपासिका सानुमैया प्रजापती को तर्फबाट जलपानको व्यवस्था मिलाउनु भई पुण्य सञ्चय गरिएको थियो ।

मानवीय बुद्ध धर्म

२०६७ ज्येष्ठ २२ गते, शनिवार

प्रस्तुती- राजभाई तुलाधर

भगवान गौतम बुद्धको धर्म वास्तवमा मानवतावादी धर्म नै हो । चाइनिज् माष्टर श्रद्धेय भिक्षु सिङ्ग युनले बुद्ध धर्मलाई मानवतासँग जोडेर अझ बढी व्याख्या गर्नुभएको छ । त्यही व्याख्यामा आधारित भएर देवकाजी शाक्यले भन्नुभयो—

बुद्धको पछि-पछि लागेर मात्रै अथवा बुद्धकोसंगत गर्दैमा बोधिज्ञान प्राप्त हुँदैन । बोधिज्ञानको लागि त्रिरत्नको शरणमा गएर हामी आफैले प्रयास गर्नुपर्छ । महायानको उद्देश्य बोधिसत्त्व पद प्राप्त गर्नु हो जसको लागि हामीले आफ्नो चित्त शुद्ध गर्दै जानसक्नुपर्छ । मानवीय गुणहरूको वृद्धि गर्नुपर्छ । मनमा संघै सकारात्मक सोच हुनुपर्छ । नकारात्मक सोच आए त्यसलाई तुरुन्तै हटाउनुपर्छ । अज्ञानता र नकारात्मक सोचाईको कारणले नै हामीले आफ्नो दुःखलाई कैयौं गुणा बढाउँछौं । संसारमा जन्मेपछि दुःख झेलनुपर्ने त बाध्यता नै हो । तर जसरी खच्चरले जति भारी बोक्नुपरे पनि कुनै प्रतिक्रिया नगरी खुरुखुरु आफ्नो गन्तव्यमा पुग्छ, भारी बोक्नुपथ्यो भनेर दुःख मान्दैन त्यसरी नै दुःखलाई प्रतिक्रिया नगरीकन समताभावले हेर्नुपर्ने भन्ने बढी दुःख हुँदैन ।

हामी दैनिक पूजापाठ गर्छौं । शुद्ध मनले गर्नु भन्ने यो नराम्रो कुरा होइन । तर यो भन्दा राम्रो धर्मश्रवण गर्नु, अध्ययन गर्नु, अनुसन्धान गर्नु हो जसबाट हामीले आफूले

आफैलाई रूपान्तर गर्नसक्छौं, पहिलो दर्जाको नागरिक बन्न सक्छौं र पहिलो दर्जाको समाज निर्माण गर्नसक्छौं । मानिसको दुःखको मुख्य कारण उसमा निहित असमित तृष्णा नै हो । धम्मपदमा भनिएको छ कि आकासबाट धन सम्पत्तिको वर्षा नै भए पनि मानिसको तृष्णा पूरा गर्न सकिदैन । माष्टर सिङ्ग युन भन्नुहुन्छ, प्रकृतिसंग सबको आवश्यकता पूरा गर्ने असीमित शक्ति छ तर कसैको लोभलाई पूरा गर्ने शक्ति प्रकृतिमा पनि छैन । मानवीय बुद्ध धर्ममा सुखावती भुवनको परिकल्पना गरिएको छ यो सुखावती भुवनको कुनै भौगोलिक अवस्थिति छैन । यो त हामीले आफ्नो मनमा भएको क्लेषलाई हटाएर प्राप्त गर्ने सुखको अवस्था, निर्मल चित्तको अवस्था हो । मनमा मैत्री, करुणा, मुदिता, उपेक्षाको भाव वृद्धि हुँदै गयो भने सुखावती भुवनको नजिक पुग्दै जान्छौं ।

सुखपूर्ण जीवन बिताउन पञ्चशील पालना गर्नु आवश्यक छ । मानवीय बुद्ध धर्मले पञ्चशीललाई अझ परिष्कृत रूपमा अगाडि सारेको छ । पहिलो शील प्राणी हिंसा नगर्ने हो । तर हिंसा नगर मात्रै भन्नु भन्दा हिंसा गर्नुपर्ने अवस्थालाई नै आउन नदिन सक्तियो भने अझ राम्रो हुन्छ । त्यस्तै चोरी नगर मात्रै भन्नुभन्दा लोभवृत्तिलाई हटाउन सक्नु राम्रो । अरूको सतित्वको अरूको शरीरको सम्मान गर्नसके व्यभिचार नगर भन्ने पर्दैन । अरूको हितको विचार गरेर वाणीमा माधुर्य, मिठास भरेर बोल्ने गरे झूठ नबोल भनीराख्नु पर्दैन । संघै जागरूक, होसपूर्ण, सजग, सचेत रहनेलाई नसालु पदार्थ सेवन नगर, प्रमादयुक्त क्रामा नलाग भन्नुपर्दैन । मानवीय बुद्ध धर्मको कुनै सीमाना छैन । यसले सबै धर्मलाई सम्मान गर्छ, सातवटै महादेशमा धर्मजल सिंचन गर्छ । माष्टर सिङ्गलाई कसैले तपाईं कुन देशको भनेर सोध्यो भने वहाँले आफू सबै देशको भन्नु हुन्छ । वहाँले चीनमा जन्मेर ताइवानमा दीक्षित भएर अमेरिकामा BLIA (Buddha's Light International Association) स्थापना गर्नुभएको हो । सम्पूर्ण मानवजातीको हितको लागि काम गर्नेलाई कुनै एउटा देशमा सीमित गर्नमिल्दैन ।

नराम्रोबाट बच्न, राम्रोमा लाग्न हामी संघै संयमित हुनुपर्छ, Watchful हुनुपर्छ । मानवीय बुद्ध धर्मको सही रूपमा पालना गर्न अंग्रेजी शब्द WATCH मा भएको

पाँचवटा अक्षरहरूबाट बन्ने शब्दहरूलाई ध्यान पुऱ्याउनुपर्छ । Watch your Words आफ्नो बोली प्रति सचेत होउ ! त्यस्तै Watch your Actions, Thought, Character Habit अर्थात् आफ्नो काम, विचार, चरित्र, बानी प्रति सचेत होउ । अन्तमा, Watch your Watch पनि त्यतिकै महत्त्वपूर्ण छ, किनभने समय एकदम अनमोल छ, एकक्षण पनि खेर फाल्नु हुँदैन । समयको सदुपयोग बिना हामी धर्ममा बढ्न सक्तैनौ ।

निर्वाण मूर्ति किण्डोल विहारको आजीवन सदस्य हुनुभएका व्यक्तिहरूको नामावली

निर्वाणमूर्ति किमडोल विहारको सहयोगार्थ रु. १५००/- शुल्क चन्दा प्रदान गरी हालसम्म जम्मा १४० जना उपासकोपासिकाहरूले विहारको आजीवन सदस्यता प्राप्त गर्नुभएको समाचार छ । विहार परिवारले उहाँहरू प्रति साधुवाद प्रकट गरेको छ ।

विहारको आजीवन सदस्यता प्राप्त गर्न इच्छुक उपासकोपासिकाहरूले रु. १५००/- का साथै ३ प्रति फोटोहरू पनि विहारमा उपलब्ध गराउन हुन अनुरोध गरिएको छ । सदस्यता प्राप्त गर्नुहुने महानुभावहरूलाई विहारबाट फ्रेम सहितको प्रमाण-पत्र पनि प्रदान गरिने व्यवस्था गरिएको कुरा जानकारीमा आएको छ । प्राप्त समाचार अनुसार आजीवन सदस्य हुनुहुने व्यक्तिहरूको सदस्यता नं. र नामावली यसरी रहेको छ—

नं.	आजीवन सदस्यको नाम	ठेगाना
१.	श्रीमती भवानी उपाध्याय	सानेपा
२.	नानीछोरी शाक्य	किमडोल
३.	न्हुच्छेमाया महर्जन	किमडोल
४.	श्रद्धाशील गुरुमां	खिचापुखू
५.	संघवती गुरुमां	धर्मकीर्ति विहार
६.	जयवती गुरुमां	धर्मकीर्ति विहार
७.	धम्मदिन्ना (चमेली) गुरुमां	धर्मकीर्ति विहार
८.	रमासिंह महर्जन	पैको, नयाँबजार
९.	सानुमाया	कालिमाटी
१०.	इन्द्रकुमार नकर्मि	स्वयम्भूमार्ग, ढल्को
११.	तेजावती गुरुमां	निर्वाणमूर्ति, किमडोल
१२.	सानुनानी डंगोल	डल्लु आवास
१३.	तुलसीमाया महर्जन	स्वयम्भू
१४.	चीरमाया डंगोल	कालिमाटी
१५.	पद्मावती महर्जन	किलागल

१६.	करुणा सिद्धि	स्वयम्भू
१७.	प्रेमशोभा कंसाकार	डल्लु
१८.	विष्णुदेवी महर्जन	डल्लु
१९.	राममाया मुनिकार	बनस्थली
२०.	काईली रञ्जित	मजिपात
२१.	मोहनदेवी महर्जन	कालधारा
२२.	उर्मिला शाक्य	ताहाचल
२३.	नानीहेरा कंसाकार	क्षेत्रपाटी
२४.	संघशीला गुरुमां	चःमती
२५.	पद्मतारा शाक्य	काठमाडौं

२५९९ औं धर्मचक्र प्रवर्तन दिवस एवं पुस्तक विमोचन कार्यसम्पन्न भएको

नगदेश बौद्ध समूह र बौद्ध ल्याःमह पुचः नगदेशको संयुक्त आयोजनामा शान्तिका नायक, महाकारुणिक तथागत, गौतम बुद्धले सर्वप्रथम धर्मचक्र प्रवर्तन गर्नुभएको पवित्र पावन दिन गुरुपूर्णिमाको दिनमा तथागत भगवान् शास्ताको गुणानुस्मरण गरौं “२५९९ औं महान धर्मचक्र प्रवर्तन दिवस” मनाउने हेतुले सर्वप्रथम भव्य बुद्ध पूजा गरियो, सो पूजा कार्यमा श्रद्धेय भिक्षु वरसम्बोधिज्यूले अष्टशील-पञ्चशील प्रार्थना गराउनु भई बुद्ध पूजा कार्यसम्पन्न गर्नुभयो । दोस्रो चरणको कार्यक्रममा २५९९ औं धर्मचक्र प्रवर्तन दिवस एवं पुस्तक विमोचन कार्यको शुभारम्भ गरियो । सो समारोहको अध्यक्षता नगदेश बौद्ध समूहका अध्यक्ष उपासक न्हुछेकुमार सिकेमनज्यूले गर्नुभयो भने प्रमुख अतिथिको आशन ग्रहण श्रद्धेय अनुपमा गुरुमाले गर्नुभयो । त्यसैगरी अन्य अतिथिहरूमा नगदेश बौद्ध विहार मा वर्षावास अधिष्ठान गर्न आउनुभएका श्रद्धेय गुरुमांद्वय केशावति र खेमावति हुनुहुन्छ भने थेरवार बौद्ध दायक केन्द्रीय परिषदका अध्यक्ष बखत बहादुर चित्रकार एवं प्रतिष्ठित बौद्ध विद्वान डा. सानुभाई डंगोलज्यू हुनुहुन्छ । स्वागत मन्तव्य समूहका कोषाध्यक्ष रामभक्त हाँयजुले गर्नुभयो भने प्रमुख अतिथि श्रद्धेय गुरुमां अनुपमाले समारोह उद्घाटन गर्नुभयो भने २५९९ औं धर्मचक्र प्रवर्तन दिवसको उपलक्ष्यमा श्रद्धेय गुरुमां खेमावतिले थाई भाषाबाट नेपालीमा अनुवाद गर्नुभएको “यमराजको पत्र (चिठ्ठी)” नामक पुस्तिका श्रद्धेय गुरुमांके ब्रह्मा समानका पितामाताको चीरस्मरण गरीवहाँहरूको सद्गति र निर्वाण कामना गरी बौद्ध ल्याय्मह पुचः, नगदेशबाट प्रकाशित

उक्तपुस्तिका प्रमुख अतिथि श्रद्धेय अनुपमा गुरुमांको हस्ते विमोचन गरी लोकार्पण गर्नुभयो । पुस्तिका सानै भएपनि अनित्य बोध हुने मार्मिक घटनाले ओतप्रोत छ सान्दर्भिक छ । विमोचन गर्ने क्रममा श्रद्धेय गुरुमाले विमोचित पुस्तिकाको उपादेयता बारे चर्चा गर्नुभयो भने अर्को अतिथिवक्ता थेरवाद बौद्ध दायक केन्द्रीय परिषदका अध्यक्ष बखत बहादुर चित्रकारले धर्मचक्रदिवसको सन्दर्भ उठाई लुम्बिनी बौद्ध विश्वविद्यालयको घटना विवेचना प्रस्तुत गर्नुभयो । प्रतिष्ठित बौद्ध विद्वान डा. सानुभाई डंगोलज्यूले धर्मचक्र प्रवर्तन दिवसको मर्ममाथी आफ्नो दृष्टिकोण प्रस्तुतगरी अनित्य, दुःख र अनात्म नै बुद्ध दर्शनको सार हो भनी विवेचना गर्नुभयो ।

नगदेश बौद्ध समूहका सचिव उपासक कृष्णकुमार प्रजापतिले बौद्धजगत गुरुपूर्णिमाको महत्त्व र धर्मचक्र प्रवर्तन दिवसको सान्दर्भिकता बारे विचार अभिव्यक्त गर्नुभयो । र विमोचित पुस्तिकाबारे पनि दिशाबोध गर्ने कार्यमा सभाको ध्यानाकर्षण गर्नु गराउनुभयो । विमोचित पुस्तिकाका अनुवादिका श्रद्धेय गुरुमां खेमावतिले सो पुस्तिकाको श्रृजना कसरी हुनपुगे भनी त्यसको घटना विवेचना सुनाउनुभयो । सधन्यवाद ज्ञापन बौद्ध ल्यायम्हःपुचः नगदेशका अध्यक्ष शिवभक्त मेजुले गर्नुभयो भने कार्यक्रम संचालन पुचःका सचिव राजकृष्ण बाडैले गर्नुभएको थियो । अन्तमा सामूहिक पूण्यानुमोदन गरी सभाध्यक्षको सहमतिमा प्रवचन कार्यक्रम सम्पन्न भएको घोषणा गरियो । सो पवित्र कार्यक्रममा उपस्थित श्रद्धेय भिक्षु, गुरुमां लगायत उपस्थित उपासिकाहरूलाई धर्मदान स्वरूप खेमावति गुरुमांका परिवारजनले पुस्तिका वितरण गर्नुभयो । श्रद्धेय भिक्षु गुरुमां लगायत उपस्थित सबै उपासक-उपासिकाहरूलाई भोजनको प्रबन्ध भैसकेपछि भगवान् शास्ताको प्रतिमूर्ति खटमा राखी विभिन्न वाजागाजा सहित ज्ञानमाला भजन गाई नगदेश परिक्रमा गरियो ।

पट्टान पाठ सम्पन्न

२०६७ श्रावण १४-१६

स्थान- निर्वाण मूर्ति, किमडोल विहार

निर्वाण मूर्ति किमडोल विहारले यसपाली पनि धम्मवती गुरुमांको सुस्वास्थ्य, दीघायु एवं देशको सुख, शान्ति कामना गर्दै तीन दिनसम्म (२०६७ श्रावण १४-१६) लगातार २४ जना प्रव्रजित गुरुमांहरूबाट पट्टान पाठ गराउने कार्यक्रम सम्पन्न गरेको छ । पूज्य धम्मवती

गुरुमांको अध्यक्षतामा सम्पन्न उक्त कार्यक्रम तीनदिनसम्म नै विहान ६ बजे देखि बेलुकी ५ बजेसम्म सञ्चालन भएको थियो । यसरी हरेक दिन बेलुकी ४ बजेदेखि ५ बजेसम्म धम्मवती गुरुमांबाट धर्मदेशना भएको थियोभने धर्मकीर्ति ज्ञानमाला भजन समूहले भजन पनि प्रस्तुत गरेको थियो ।

यसरी नै विहार परिवारको तर्फबाट कार्यक्रममा उपस्थित हुनुभएका सबैलाई जलपान तथा भोजनको व्यवस्था गरिएको थियो । स्मरणिय छ यस कार्यक्रम गत ५ वर्ष अगाडिदेखि निरन्तर रूपमा सञ्चालन भइरहेको कुरा पनि समाचारमा उल्लेख गरिएको छ ।

बुद्धपूजा कार्यक्रम सम्पन्न

नगदेश बौद्ध समूहको आयोजनामा ज्येष्ठ पूर्णिमाको महत्त्व दर्शाई बुद्ध पूजा कार्य सम्पन्न गरिएको समाचार छ । सो पवित्र पूजा कार्यमा प्रमुख अतिथिको रूपमा श्रद्धेय भिक्षुणी केशावती गुरुमां लगायत अन्य प्रव्रजित गुरुमांहरूमा खेमावती गुरुमां र श्रीलंकाबाट पाल्नु भएकी धम्मदिन्ना गुरुमां समेत पाल्नु भएको थियो । बुद्धपूजाको शुभारम्भमा श्रद्धेय गुरुमांहरूको रोहवरमा शीलप्रार्थना गरिएपश्चात् प्रमुख अतिथि केशावती गुरुमाले दान, शील र भावनाको महत्त्व दर्शाई प्रवचन दिनभएको थियो । नगदेश बौद्ध समूहका सचिव उपासक कृष्णकुमार प्रजापतिले ज्येष्ठ पूर्णिमाको महत्त्व बौद्ध जगतमा रहेको चर्चा गर्दै अझ मित्रराष्ट्र श्रीलंकामा बुद्ध धर्म पदार्पण भएको पवित्र-पावन दिन “ज्येष्ठ पूर्णिमा” भएकोले सो दिनमा महान धर्म सम्राट अशोक पुत्र-श्रद्धेय महेन्द्र महास्थविरको गुणानुस्मरण गरी भव्यकार्यक्रम हुने समेत चर्चा गर्नुभयो । अन्तमा भोजन र जलपान दाता उपासिका सुन्दरीमायाज्यूको स्व. पति अष्टबहादुर धजुको सद्गति र निर्वाण कामना गरी सामूहिक पूण्यानुमोदन गरियो । बुद्ध पूजा सम्पन्न भएपछि लगत्तै एकदिवशीय ध्यान साधना शिविरमा सरिक भै विपस्सना ध्यान अभ्यास थालनी गरियो । र ११:३० बजेतिर श्रद्धेय गुरुमांहरू उपासको पासिकाहरू सबैलाई समूचित भोजनको व्यवस्था गरियो । पूर्णआर्यमौनका साथ ध्यान साधना कार्यक्रम दिनको ४:१५ मा सम्पन्न गरियो ।

ज्ञानमाला नवजागरण अभियान

बुद्धया उपदेशानुसार बौद्धयानयात जन जीवने छेले या लागि धर्म ख्यः व मानवीय आचरण वल्लाकेगु ताःतुनाः

न्त्याका वया च्वंगु ज्ञानमाला नव जागरण अभियानया न्याकोगु ज्याइवः काठमाडौं जिल्लाया फुसिंख्यः, मनमय्जु विहारय् सम्पन्न जुल ।

ज्याइवः कथं थ्वहे २०६७ श्रावण ८ गते मनमय्जु विहारय् समितिया अध्यक्ष सुवर्ण शाक्यया अध्यक्षताय् पञ्चशील पाठयाना न्हयागु उगु ज्याइवःलय् सल्लाहकार प्रमुख शान्तरत्न शाक्यं लसकुस यानादीगु खः । महासचिव अमिरमान शाक्यं अभियानया बारे खँ कनादिगु खः सा समितिया अध्यक्ष प्रा. सुवर्ण शाक्यं नव जागरण अभियानया उद्देश्य बारे कनादिल । विहार पाखें कान्छाकाजी ज्यापुं विहारया प्रगति न्यंका दिल ।

किपूया समग्र ज्ञानमाला भजनखलः पाखें ज्ञानमाला म्येँ हाःगु उंगु ज्याःइवलय् विहारया उपासक उपासिका पिसं मंकाः रूपं बोधिमत च्याकाः बुद्ध पुजा न्ह्याकूगु खः ।

धर्मकीर्ति ज्ञानमाला भजनयात सहयोग

ने.सं. ११३० दिल्लीगा चौथी, पञ्चमी, षष्ठी

स्वन्हु यंक निर्वाण मूर्ति विहार किमण्डोलय् पट्टान पाठया ज्या इवःलय् धर्मकीर्ति बौद्ध ज्ञानमाला भजन न्ह्यो ब्वगु जुल । डा. धम्मविजया गुरुमां, डा. मोलिनी गुरुमापिं पाखें रु. ५,०००/- दां ग्वाहालि स्वरूप धर्मकीर्ति ज्ञानमाला भजनयात उपाध्यक्ष जुजुभाई शाक्ययात लल्हाना विज्यात । ने.सं. ११३० अष्टमी (२०६७/४/३ सोमवार) कुन्हु जमो बहालय् धम्मवती गुरुमांया नेतृत्वय् बुद्ध पूजा, धर्मदेशना लिसें धर्मकीर्ति बौद्ध ज्ञानमाला भजन जूगु जुल । जलपान दाता सानुमैया प्रजापति पाखें रु. २,०००/- दां धर्मकीर्ति ज्ञानमाला भजनयात ग्वाहालि कथं कोषाध्यक्ष श्याममान बज्राचार्ययात प्रदानयाना दिल ।

सुस्वास्थ्यया कामना

ने.सं. ११३० दिल्लीगा द्वादशी कुन्हु धर्मकीर्ति ज्ञानमालाया दुजः नानीमैया महर्जनया काय् भाजु बाबुराम महर्जनया ३५ दँ भिं बुदिंया लसताय् छाउनी थःगु छें सः धर्मकीर्ति बौद्ध ज्ञानमाला भजनयात ब्वनाः भजन श्रवण याका दिगु खः । वयकः पिनीगु दिर्घायु निरोगी सुस्वास्थ्यया कामनायासे धर्मकीर्ति ज्ञानमाला भजनया लुमन्ति चिं उपाध्यक्ष जुजुभाई शाक्य पाखें खाडा गाः कोखाय्का लःल्हाना दिल ।

बोधिसत्त्वया भविष्य वाणि

■ आनन्दमानसिं तुलाधर, भोटाहिटी

असंख्य पारमि पुरेयानाःछन्हु ।
भविष्य वाणि याःगु बोधिसत्त्वं ।
जुई दःसाज्यू जिगु जन्म ।
शाक्य कूलया क्षत्रि बंसय् ।
कपिलवस्तु धाःगु नगरय् ।
अबुजुया रूपय् जुजु शुद्धोधन हे ।
मां जुइम्ह यो दः मायादेवी हे ।
महिना असारया शुक्ल पक्षय् ।
दिनय् लाका वं गर्भय् च्वनेत ।
तुयूम्ह किसिया रूप कयालि ।
प्रवेश जुलव मां यागुम्हगसय् ।
जुल गर्भिणि अले मायादेवी नं ।
इच्छा जुल छन्हु माया देवीया ।
थःछयें वनेगु उत्सुकताय् ।
पूर्वका बिल वं भार्याया इच्छा
छाय्पाः नगरय् सुन्दरतां ।
लँया बिचय् पालकि दिकाः ।
स्वयंगु इच्छायात अन सुन्दरता ।
प्रसव जूथें च्वनावल वैत ।
प्यनाबिल धकिं अन चारिकां ।
वःकयाः व बृक्षया छकचाय् ।
जन्म बिल अनहे सुन्दर कुमार ।
लसतां भय्ब्यू लाय्कू छगुलिं ।
काय् मचा बूगु बुखें न्यनाः ।
हथासं क्यनास्वत ज्योतिष पिंनं ।
भविष्यवाणी उम्ह कुमारया ।
कुलय् च्वंसा जुईथ्व चक्रवर्ति अवश्य् ।
त्यागि जुया वंसा जुईथ्व पक्का बुद्धहे ।
ब्राह्मण कोण्डन्यं जक अडकलयात खः ।
छपतिं धस्वाकाः बुद्धहे ज्वीःहं ।
च्वनीमखु थ्व मचा राजकुलय् ।
सम्भवदु प्याहाँ वनी लाय्कू त्वःताः ।
सत् प्रतिशत खनेदु भविष्य ।
जुईथ्व धाय्काः सम्यक सम्बुद्ध ।
चिरं तिठ्ठतु सद्धम्मो ।

धर्मकीर्ति विहार ... ..

अथेतुं सफू नं १५० गु नं मल्याक नेपाल भाषा, ने पाली भाषा, अंग्रेजी भाषां पिदनेधुंकुगु दु । समय अनुसार सफू प्रदर्शन नं जुइ धुंकुगु दु ।

पुस्तकालय-बुद्ध धर्म शिक्षा अध्ययनया छगू थलोया रूपय् धर्मकीर्ति पुस्तकालय् निस्वंगु खः । थनं नेपाली भाषा, अंग्रेजी भाषा, नेपाली भाषाया अमूल्य ग्रन्थत संग्रहीत जुया च्वंगु दु ।

श्रीलंकाया वातावरण मन्त्री नं त्रिपिटक सफू लल्हाना दिइ धुंकुगु दु ।

धर्मकीर्ति स्वास्थ्य सेवा धका २०३३-३४ साल निसैं निःशुल्क स्वास्थ्य जाँच वरिष्ठ डाक्टरजू पाखें हरके शनिवाः व पुन्हि पतिकं जुया च्वंगु व बुद्ध जयन्तीया लसताय् हिदान ज्याइवः नं जुया च्वंगु दु ।

धर्मकीर्ति शिक्षा सदन धका मचानिसैं नैतिक शिक्षा विया मस्तयत दे समाजया छम्ह सच्चांमह नागरीक कथं व्वलंके या नितिं नीस्वंगु धर्मकीर्ति शिक्षा सदन खः ।

धर्मकीर्ति निस्वंगु इलनिसे चमेली गुरुमां मेमेपिं गुरुमां पाखें बौद्ध परियत्ति शिक्षा थौतक्क निरन्तर अध्यापन जुया च्वंगु दु ।

भगवान् बुद्धया उपदेश कथं न्यागू दुर्लभ मध्य प्रव्रज्या भाव छगू नं. दुर्लभ खः धैगु महत्वयात कयाः थ्व विहारं अल्पकालिन प्रव्रज्या ज्या इवः नं जुया च्वंगु दु ।

देश विदेशयापिं भन्ते, गुरुमां, विद्वान वर्गपिं विज्यानाः इलय् व्यलय् धर्मदेशना लिसैं ध्यान भावना नं जुया च्वंगु दु ।

स्थापना जूगु प्यंगु दशकं मल्याय् धुंकुगु धर्मकीर्ति विहारया श्रद्धेय धम्मवती गुरुमां, चमेली गुरुमां प्रव्रजित जुया विज्यागु ५० दँ क्यंगुया लसताय् अभिनन्दन लिसैं मां गुण गुरुमां प्रव्रज्या व नेपाः विज्यागु दँयात कयाः स्वर्ण र जत उत्सवं नं जुइधुंकुगु दु ।

थिथि रचनात्मक ज्याइवः कथं थन विहारे बौद्ध न्त्यसः लिसः कासाः वथेंतुं थिथि तालिम विइगु ज्या इवः नं इलय् व्यलय् जुया च्वंगु दु । गथेकि-

पाउँ दय्केगु तालिम – माजु व भौपित मागु तालिम

स्वाँ दय्केगु तालिम

चित्रकला तालिम

न्वचु विगु

फोटो ग्राफिक भिडियो ग्राफि तालिम

अडियो भिज्युयल कमिटि पाखें धम्मवती गुरुमांया धम्मोपदेश २८ भाग व १ परित्राण माला, मां यागु गुण म्ये पिदने धुंकुगु जुल । अथेतुं श्रद्धेय अश्वघोष भन्तेया वृत्तचित्र सि.डि. विशिष्ट कथं पिदने धुंकुगु जुल ।

धर्मकीर्ति बौद्ध ज्ञानमाला भजन वि.सं. २०६३ आषाढ २७गते “शासनधजधम्माचरिय, अगमहागण्ठावाचक पण्डित” पूजनिय धम्मवती गुरुमांयागु ७२ दँ बुद्धिया लसताय् “धर्मकीर्ति विहार संरक्षण कोषया” छगू इकाइया रूपय् ज्ञानमाला भजनया माध्यमं बुद्ध धर्म प्रचार प्रसार च्वन्त्याना वनेफय्मा धैगु उद्देश्य कया “धर्मकीर्ति बौद्ध ज्ञानमाला भजन” नीस्वंगु जुल ।

धर्मकीर्ति विहारया न्हूगु अध्यायपाखें थिथि थासे बुद्ध पूजा, परित्राण पाठया ज्याइवलय् निमन्त्रणा वइ कथं भजन न्त्यव्वय्गु ज्या जुया च्वंगु दु ।

भजन खलः पाखें “धर्मकीर्ति भजन माला” सि.डि. धम्मवती गुरुमांया ७५ बुद्धिया लसताय् वसपोल गुरुमां पाखें विमोचन जूगु जुल । अथेतुं २५५४ औं बुद्ध जयन्तीया लसताय् “धर्मकीर्ति ज्ञानमाला भजन म्ये मूना” सफू नं वसपोल गुरुमां पाखें विमोचन जुइ धुंकुगु जुल ।

भगवान् बुद्धयागु धर्म देशनायात उपासक-उपासिका पिनिगु जीवनया ख्यःलय् चंलंका येकेगु ताःतुना पिन्यादं न्त्यो पलिस्था जुगु धर्मकीर्ति विहार थौतक घिसि धाय्क न्त्याना च्वंगु जुल ।

थथें घिसि धाय्क पलाः न्त्याकेगुलि उत्साह उमंग वियाविज्याम्ह श्रद्धेय धम्मवती गुरुमां व सकल गुरुमां भन्ते पिं वथेंतुं उपासक उपासिका पिनिगु हस्ते हांइसेयात लुमंके वहजू ।

धर्मकीर्ति विहारया जहाँ धीगु ज्या इवः व सकल श्रद्धालु पिनिगु नुगलं सदां-सदां हे जाहाँ थिना च्वनी ।

“आफूले गरेको पापले आफैलाई पीडा दिन्छ, मूर्खजनलाई आफूलेनै गरेको पापले पत्थरबाट निस्कने हीराले आफू निस्केका ढुंगालाई नै काट्छ ।” – धम्मपद

THE DHARMAKIRTI

A BUDDHIST MONTHLY

धर्मकीर्ति विहारमा आयोजित बाल बौद्ध चित्रकला प्रतियोगिता (१३-१६ वर्ष समूह) मा प्रथम हुन सफल चित्र

वर्ष-२८, अङ्क-४

बु.सं. २५५४, गुंपुण्हि

धर्मकीर्ति विहार छपुलु

- प्रस्तुती: प्रेमलक्ष्मी तुलाधर

“धर्मकीर्ति विहार छपुलु” धका: धर्मकीर्ति विहार दुने दुवाला स्वत धासा थी थी छ्वाँतं थी थी ज्याइव: न्ह्यानाच्वंगु झीसं खना च्वंगु दु ।

वहे फुक्कं ज्या इव:यात क:घाना: “धर्मकीर्ति विहार छपुलु” २०-२२ मिनेटयागु व:चा हाकगु डकुमेन्ट्री धम्मवती गुरुमां ७६ दँ बुदिं व गुरु पुन्हिया लसताय् गुरु दक्षिणाया रूपय् धम्मवती गुरुमांयात देछासे धर्मकीर्ति विहारे उलेज्या क्यंगु जुल ।

थ्व डकुमेन्ट्री छसिकथं भगवान लुम्बिनी बूगु निसें कया: धम्मवती गुरुमां, वर्माय् बुद्ध धर्म अध्ययनयाना लिहाँविज्याय् धुंकाधर्मकीर्ति विहार नीस्वना विज्यासानिसें बया अध्ययन गोष्ठी नापं नापं इकाइ निस्वना, शाखा विहार आदिया विषयलय्यात क:घाना: दयकूगु थ्व डकुमेन्ट्री धर्मकीर्ति विहारया विस्कंहे मूदुगु जुल ।

थ्व “धर्मकीर्ति विहार छपुलु” या दुने धर्मकीर्ति विहार गुक्कथं न्ह्याना च्वंगु दु छक: दुवाला स्वय- नेपाया रूपन्देही जिल्लास्थित बुद्ध जन्मभूमि लुम्बिनी पवित्र तिर्थस्थल ख: । प्यंगू संवेजनीय स्थल मध्य छगू लुम्बिनी ख: ।

थुकीया दसीकथं ऐतिहासिक मू ज्वना धस्वना धंगु दु अशोकस्तम्भ ।

श्रीघ: विहार धाय्बलय् झिगु न्ह्योने पिज्व:या वर्ड काशी स्वयम्भूया नामं प्रचार जुया च्वंगु थासय् धस्वाना च्वंगु दु धर्मकीर्ति विहार ।

भगवान बुद्ध देशना याना विज्यागु धर्म उपदेश दे शया कुंकुलामय् थ्यंक प्रचार याना: मनुतय्त बोध याय्गु तातुना धम्मावती गुरुमांया प्रमुख नेतृत्वय् मां गुण गुरुमां, रत्नमञ्जरी गुरुमां लिसें उपासक उपासिका पिनिगु ज्व:मदुगु कुतलं २०२२ सालं नेपालय् धर्मकीर्ति विहार निस्वंगु जुल ।

धर्मया कीर्ति ल्यंकातयगु नितिं धर्मकीर्ति विहारयात ग्वाहालि यानादिपिं दातापिनिगु नां थथेदु- धम्मवती गुरुमांया मां हिरा थकुं शाक्य - बा हर्षमान शाक्य; लक्ष्मीप्रभा तुलाधर, केशरीलक्ष्मी तुलाधर, दानलक्ष्मी तुलाधर, हेराकाजी राजकर्णिकार, भिमरत्न स्थापित, हेरामाया स्थापित, हेरादेवी कंसाकार, आशामाया

राजकर्णिकार, दिलमाया महर्जन, भिमबहादुर श्रेष्ठ, धर्मकीर्ति विहारया नितिं वयक: पिनिगु योगदाननं म्हो मजू ।

धर्मकीर्ति विहार निस्वना कालं निसें निरन्तर रूपं बुद्धपूजा धर्मदेशना जुया च्वंगु जुल ।

२०२२ सालय् निस्वंगु धर्मकीर्ति विहार न्हुधा: याय् मागु अवस्थायात क:चवयेका: २०५९ सालं पूर्णरूपं न्हुगु विहार दातापिं द्रव्यमान सिं तुलाधर व वसुन्धरा तुलाधर सपरिवार पिनिगु कुतलं निर्माण जुल ।

श्रद्धेय धम्मवती गुरुमांया दूरदर्शीताया प्रमाणकथं थ्व हे विहार छगूली जक केन्द्रित मजुसे वसपोलयागु ने तृत्वय थीथी शाखा विहार निस्वने धुंकुगु दु ।

धम्मवती गुरुमां नं थ: शिष्युपितं धर्म प्रचारया नितिं छगूछगू विहारय् च्वना ज्यायाय्त जिम्मा विया विज्यात ।

सुलक्षणकीर्ति विहार, चोभार - डा. अनोजा गुरुमां पद्मकीर्ति विहार, कमलपुखु - कमला गुरुमां विश्वशान्ति वसुन्धरा विहार - कुसुम गुरुमां निर्वाणमूर्ति विहार, किम्डोल - डा. धम्मविजया गुरुमां लुम्बिनी गौतमी विहार, लुम्बिनी - खमेसी गुरुमां नेपाल सारनाथ विहार, सारनाथ - शाक्यमुनि विहार, सतुंगल - निर्वाणाधिनि पूण्यवती गुरुमां

धर्मकीर्ति विहार चिरस्थाईयाय्या नितिं व संरक्षण याय्या नितिं विहारया थी-थी शाखा विहार व इकाइयात क:घाना: अभिभावकया भूमिका म्हिताच्वंगु दु धर्मकीर्ति संरक्षण कोष ।

विशेषयाना युवावर्गपिन्सं व्यवहारिक कथं बौद्ध शिक्षा अध्ययन याकेया नितिं हरेक शनिवा: पतिकं भन्ते गुरुमां व बौद्ध विद्वान पाखें बुद्ध शिक्षा बिद्गु ज्या निरन्तर जुया: न्ह्याना च्वंगु दु । अश्वघोष भन्ते, धम्मवती गुरुमां, मां गुरुमां पिनिगु व शिष्य शिष्या पिनिगु कुतलं २०२८ सालं ज्येष्ठय् धर्मकीर्ति बौद्ध अध्ययन गोष्ठी निस्वंगु ख: ।

धर्मकीर्ति विहारया ख्वा:पौ कथं पिदना च्वंगु “धर्मकीर्ति” लय् पौ थुकियागु माध्यमं ज्ञानवर्द्धक लेख, धर्मकीर्ति विहारया ज्याइव: मेमेगु विहार, बौद्ध संघ संस्थाया ज्याइव: आदि पिदना: धर्म प्रचार जुया च्वंगु दु ।

(ल्या: कभरया ल्युने ...)